

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat d'Educació

Memòria del Treball de Fi de Grau

Construir una documentació sostenible en contextos socioculturals complexos: el cas del CEIP Verge de Lluc

Xavier Gelabert Fuster

Grau d'Educació Infantil

Any acadèmic 2020-21

Treball tutelat per Maria Antònia Riera Jaume
Departament de Pedagogia Aplicada i Psicologia de l'Educació

S'autoritza la Universitat a incloure aquest treball en el Repositori Institucional per a la seva consulta en accés obert i difusió en línia, amb finalitats exclusivament acadèmiques i d'investigació	Autor		Tutor	
	Sí	No	Sí	No
	☒	☐	☐	☐

Paraules clau del treball: Documentació pedagògica, educació infantil, comunicació, sostenibilitat, context sociocultural complex

Resum: La documentació pedagògica és una eina de comunicació i reflexió que, cada vegada més, es va explorant a les escoles, especialment a Educació Infantil. El present treball té la finalitat d'investigar (mitjançant la teoria, l'etnografia i l'anàlisi) la realitat de la documentació pedagògica al context del segon cicle d'infantil del CEIP Verge de Lluc, un centre amb una realitat sociocultural bastant complexa. A part de fer una anàlisi per detectar les necessitats de la comunitat, s'elaboren unes reflexions i aportacions que poden ajudar a la millora de la documentació del centre tenint en compte el factor de la sostenibilitat i viabilitat.

En aquest cas, es tracta d'una investigació emmarcada en aquesta escola en concret, ja que s'ha de plantejar una documentació sempre adaptada a les particularitats de cada centre. Però pot ser un treball útil per poder observar maneres d'analitzar i d'orientar el canvi de la realitat de la documentació pedagògica a qualsevol altre context.

Paraules clau: Documentació pedagògica, educació infantil, comunicació, sostenibilitat, context sociocultural complex.

Abstract: Pedagogical documentation is a communication and reflection tool that is increasingly being explored in schools, especially in Early Childhood Education. The present work aims to investigate (through theory, ethnography, and analysis) the reality of pedagogical documentation in the context of the second cycle of infantile education at CEIP Verge de Lluc, a school with a complex socio-cultural reality. Apart from analyzing to detect the needs of the community, some reflections and contributions can help to improve the documentation of the school, considering the factor of sustainability and viability.

In this case, it is an investigation framed in this specific school, since documentation must always be adapted to the particularities of each school. But it can be a useful work to be able to observe ways to analyze and guide the change of pedagogical documentation to any other context.

Keywords: Pedagogical documentation, early childhood education, communication, sustainability, complex sociocultural reality.

Índex

1. Introducció.....	5
2. Objectius i primeres preguntes	7
2.1. Objectius de treball	7
2.2. Preguntes inicials	7
3. Disseny metodològic	8
3.1. Temporalització i estructura del treball	9
3.2. Instruments de recollida de dades	10
3.2.1. Entrevistes.....	10
3.2.2. Qüestionaris	11
3.2.3. Anàlisi dels formats documentals	12
4. Fonamentació teòrica.....	12
4.1. Introducció al concepte de documentació. Per què documentar?	12
4.2. Els agents de la documentació	14
4.2.1. El mestre	14
4.2.2. Les famílies	15
4.2.3. Els infants.....	18
4.2.4. L'escola i la resta de la comunitat educativa	19
4.3. Principals models de documentació que podem trobar a les escoles.....	20
4.3.1. Formes documentals	20
4.3.2. Canals i espais per a la documentació.....	21
4.3.3. Els diferents nivells de documentació.....	23
4.4. Una documentació sostenible	24
5. Contextualització	25
6. Treball de camp: una mirada a la documentació de la comunitat de petits	28
6.1. Els formats documentals a la comunitat de petits	28
6.1.1. Plafons.....	28

6.1.2.	Llibre de les famílies a l'escola	29
6.1.3.	Llibre de vida a l'escola	30
6.1.4.	Llibres recopilatoris	30
6.1.5.	Blog.....	31
6.1.6.	Informes de febrer i juny.....	32
6.1.7.	Canals de Telegram.....	32
6.2.	La mirada de les famílies	33
6.3.	La mirada de les mestres.....	37
7.	El què, el qui i el com de la documentació pedagògica a la comunitat de petits.....	39
7.1.	El què	39
7.1.1.	Processos individuals	39
7.1.2.	Processos grupals	40
7.2.	El qui.....	41
7.2.1.	Les famílies del CEIP Verge de Lluc	41
7.2.2.	Els infants de la comunitat de petits	42
7.2.3.	L'escola i les mestres	42
7.3.	El com	43
8.	Conclusions	45
9.	Referències	50
10.	Annexos	53
10.1.	Annex I: transcripció de les entrevistes a les mestres.....	53
10.2.	Annex II: model de qüestionari.....	63
10.3.	Annex III: reculls fotogràfics dels formats documentals principals	69
10.4.	Annex IV: reculls fotogràfics dels nous formats documentals	94

1. Introducció

Al llarg de la carrera he anat aprenent alguns fonaments teòrics en relació amb la documentació, però, durant el meu Pràcticum I, em vaig adonar de la dificultat que suposa dur a terme una bona documentació quan els recursos són limitats. En el cas de l'EI Valldemossa, la manca de recursos humans i temporals dificultava molt la tasca documental. D'aquesta manera, al llarg d'aquest treball de final de grau esper poder investigar i aprendre sobre documentació d'una manera més pràctica i contextual.

Per sort, l'escola d'avui en dia està canviant i orientant-se cap a metodologies que prioritzen l'aprenentatge real i significatiu de l'infant i no se centren tant en el fet que aquests creïn productes que evidencien, d'alguna manera, els seus aprenentatges. Molts de centres amb una perspectiva més tradicional, academicista i productiva feien generar una immensa quantitat de fitxes, que després s'entregaven a les famílies com a evidència de tota la feina feta al llarg del curs.

Algunes de les escoles han pres la decisió de trencar amb aquest model i apostar per metodologies constructivistes, d'aprenentatges globals, significatius, amb sentit. Parlem de models educatius cada vegada més coneguts com l'enfocament Montessori, Waldorf o el de Reggio Emilia. Però, com evidencien tots els aprenentatges (que, segurament, són més i de major qualitat)? La resposta està en la documentació, en deixar constància visual i escrita del que s'ha après.

"Tota documentació neix –i navega– amb un pla detallat d'observació i d'escolta" (Hoyuelos, 2007a, p. 5). L'observació i la documentació van molt lligades, és evident. I consider que la majoria dels mestres són bons observadors, saben detectar les necessitats, coneixen bé els seus infants i els escolten activament. Però no sempre s'evidencia aquesta observació ni es fa pública: sovint, per manca de temps i de recursos, no es du a terme la posterior tasca documental que al llarg d'aquest TFG tractaré i, per tant, moltes d'aquestes riques observacions queden en l'oblit de, fins i tot, el mateix mestre.

Crec que encara avui en dia hi ha una percepció generalitzada que a moltes escoles on no hi ha producció de manera contínua (treballs manuals, fitxes, dibuixos...) els infants *només* juguen. Moltes persones desconeixen que el motor de l'aprenentatge es troba en el joc, junt amb l'acció, la descoberta, l'exploració o la relació. Tampoc se'ls pot culpar: la nostra societat banalitzava la

paraula joc, premia la producció i no el procés. Consider que una bona documentació, que expliqui els processos i aprenentatges que *només* es generen amb el joc, la descoberta, la relació i l'exploració, pot trencar barreres en aquest sentit.

Ara bé, la documentació no sempre és fàcil. S'ha de disposar dels recursos, del temps i de resultats. No compensa dedicar recursos, que sovint ja són limitats, a elaborar una documentació que cap família mirarà, que no es valorarà. És el cas del CEIP Verge de Lluc, un centre d'una barriada perifèrica de Palma amb una gran diversitat cultural i en un context que no és gens fàcil per molts dels infants i les famílies. Aquest centre serà el meu punt de referència, ja que és on desenvoluparé el meu pràcticum II simultàniament amb aquest treball.

Al seu avantprojecte educatiu, el CEIP Verge de Lluc (2018) manifesta que gran part de les famílies pateix una situació de vulnerabilitat, que es troben davant situacions molt complexes, que són molt inestables... Està clar que un perfil familiar com aquest no pot respondre a segons quins models de documentació: són famílies amb manca de recursos, amb barreres com pot ser l'idioma o la manca de competència parental.

Consider que hem de partir, doncs, des de la perspectiva més ampla de la inclusió, també en la documentació pedagògica. Pens que totes les famílies tenen el dret a ser informades i rebre una documentació de qualitat i que tots els infants tenen dret a ser escoltats. Per tant, l'escola ha de tenir el deure d'oferir-ne una d'adaptada al context social i necessitats del context. I és que "Els infants necessiten ser mirats, acceptats i reconeguts" (CEIP Verge de Lluc, 2018, p. 7) sigui quin sigui el seu context.

Per a mi, la documentació és sinònim de compartir: compartir el que es fa a l'aula, compartir coneixements, fer visibles els processos... En una de les accepcions del DCVB (s.d.) compartir vol dir "Cedir a d'altres una o algunes parts del que es posseeix". En definitiva, documentar és compartir l'escola amb famílies, infants, altres mestres i el context. En un món cada vegada més individualitzat i competitiu, trob que és molt important aquest fet de saber compartir per un creixement conjunt.

2. Objectius i primeres preguntes

2.1. Objectius de treball

1. Recollir i organitzar informació teòrica sobre documentació que serveixi com a punt de partida per al treball.
2. Analitzar la realitat del centre CEIP Verge de Lluc pel que fa a l'ús actual de la documentació, el context sociocultural i els recursos dels quals es disposen.
3. Plantejar una millora de la documentació de la comunitat de petits del CEIP Verge de Lluc.
 - a. Investigar maneres de fer una documentació menys unidireccional i més participativa.
 - b. Descobrir quin tipus de documentació pot resultar més profitosa per les famílies.
 - c. Elaborar un pla de documentació sostenible d'acord amb els recursos i realitat de l'escola.

2.2. Preguntes inicials

Les primeres preguntes i dubtes que em van sorgir al principi del treball, basant-me en els objectius, la reflexió i el que vaig poder anar parlant durant els primers dies de pràctiques amb les docents del CEIP Verge de Lluc són les següents:

- Què entenc jo i què entén l'escola per documentació?
- Són útils cada un dels canals de documentació que existeixen i les eines que s'empren actualment al centre? Són totes imprescindibles? Es podrien unificar o simplificar?
- Com podem fer una documentació que sigui veritablement inclusiva i que tenguí un punt d'equilibri entre "arribar a les famílies", però oferir, alhora, informació suficient?
- Quin tipus de documentació pot ser la més atractiva i adequada per les famílies d'aquest context?
- Pot ser la documentació una manera de "frenar" les famílies que actualment se'n van del centre pensant que "els seus fills no aprenen"?
- Quines eines o estratègies organitzatives ens permetran ser eficaços?
- Quines estratègies es poden desenvolupar per incloure en el procés documentador a les famílies i els infants?
- Quina metodologia puc desenvolupar per tractar de trobar les respostes a aquestes preguntes?

3. Disseny metodològic

Per explicar el disseny metodològic que aquest Treball de Final de Grau presenta, em basaré en l'obra de Sáez (2017), qui ofereix un esquema per classificar els diferents treballs i investigacions educatives.

Per una banda, cal dir que el present treball es fonamenta en un **paradigma qualitatiu o etnogràfic**: no pretén basar-se en les dades quantitatives, sinó prendre consciència de la realitat del centre i detectar les necessitats partint de l'observació i la interpretació (en gran part subjectiva). El paradigma qualitatiu permet comprendre la realitat i actuar en el context. Aquest treball està profundament lligat a un tipus de context en particular, de manera que, si bé pot servir com a guia per a altres contextos similars, el seu desenvolupament i conclusions variaran molt d'un a altre.

Es podria afirmar que aquest Treball de Final de Grau és, també, una **investigació aplicada**, procés en el qual es tracta de trobar solucions a problemes educatius i sol aportar recomanacions pràctiques (Sáez, 2017). La metodologia principal que és emprada per a l'assoliment dels objectius plantejats serà la metodologia qualitativa i mixta coneguda com a **estudi de cas**. Els estudis de cas permeten indagar en una realitat en concret per poder comprendre-la en profunditat. L'actual treball pren un **enfocament heurístic**, que segons Pérez Serrano (1994), citat a Sáez (2017) tracta d'ampliar el coneixement i fomenta la reflexió i la comprensió. No es pretén, simplement, estudiar i analitzar la realitat del centre pel que fa a la documentació, sinó que existeix la intencionalitat de reflexionar sobre les dades obtingudes i plantejar algunes solucions als problemes detectats. Com que el temps per poder fer l'estudi de cas és bastant limitat, no es pot seguir un estudi de posada en pràctica de les recomanacions i conclusions plantejades.

Per poder dur a terme la investigació, aprofit la meua estada com a practicant durant uns quatre mesos a la comunitat de petits (de tres a sis anys) al CEIP Verge de Lluc (Palma). Aquest període em permet comprendre el funcionament del centre de primera mà, conèixer la seva realitat i el funcionament de la documentació. Alhora, particip dels processos de creació de la documentació. Aquesta participació dins un grup o organització durant un període de temps per comprendre les activitats, valors, motivacions, perspectives i creences rep del nom d'etnografia (Encinas, 1994).

Es podria dir que es tracta d'una **metodologia mixta** perquè es combina l'etnografia, l'entrevista, la recollida de dades mitjançant qüestionaris i l'elaboració d'un marc teòric que dona suport a la pràctica i treball de camp. Aquesta diversitat aporta més qualitat i riquesa per la comprensió del cas, és a dir, la documentació del centre, tot tenint en compte els agents implicats en aquesta.

3.1. Temporalització i estructura del treball

En aquesta taula es recullen les diferents parts del treball així com la seva temporalització:

Data	Fase
Fins al 5 de març	Tria del tema. Elaboració de la justificació i objectius del treball.
Del 5 de març al 15 d'abril	Elaboració del marc teòric.
Del 5 a l'11 d'abril	Entrevistes a les mestres: elaboració i transcripció.
Del 18 al 23 d'abril	Qüestionaris cap a les famílies: elaboració i llançament.
Del 19 al 25 d'abril	Elaboració de la metodologia.
Del 25 d'abril al 2 de maig	Anàlisi dels diferents formats documentals. Contextualització del centre.
Del 3 al 9 de maig	Recollida de les dades dels qüestionaris. Anàlisi i interpretació de les dades obtingudes d'entrevistes i qüestionaris.
Del 10 al 24 de maig	Elaboració de les reflexions i propostes de millora en funció de les anàlisis anteriors.
Del 24 de maig al 8 de juny	Preparació de les reflexions i conclusions finals del treball. Revisió dels objectius plantejats.
Del 8 al 18 de juny	Darreres revisions i entrega del treball final.

3.2. Instruments de recollida de dades

Les dades, com ja s'ha esmenat, són obtingudes de diferents fonts. Per una banda, es fa ús de la consulta i posterior anàlisi dels diferents formats documentals presents al cicle d'Educació Infantil del CEIP Verge de Lluc.

3.2.1. Entrevistes

Per l'altra, es du a terme una entrevista a les tres tutores d'aula del centre, qui són les que actualment gestionen i elaboren la documentació pel que fa a aquesta etapa. Les persones entrevistades (amb inicials, per protegir la seva identitat) són:

- N.: és la coordinadora de la comunitat de petits i la tutora d'un dels grups. És l'encarregada dels espais Darwin interior i exterior.
- I.: és tutora d'un dels grups i, a més, encarregada de l'espai Gropius.
- M.: és tutora d'un dels grups i encarregada de l'espai Barceló. L'any passat va estar de baixa, de manera que no va poder veure els formats documentals plantejats durant aquesta etapa.

Es segueix un mateix model d'entrevista per les tres tutores, que s'estructura de la següent manera:

- Primera part: es pretén recollir la percepció general de la documentació del centre per part de les mestres a escala professional. Es plantegen preguntes relacionades amb aspectes organitzatius i la valoració de la documentació en un sentit global.
- Segona part: en aquest apartat es pretén conèixer quina mirada tenen les mestres sobre la resposta de les famílies cap a la documentació pedagògica. En les preguntes les mestres poden manifestar les idees i concepcions prèvies que tenen sobre les famílies des de la seva experiència.
- Tercera part: en el darrer apartat, les mestres fan una valoració personal des de l'experiència sobre els diferents formats documentals que s'han plantejat al centre al llarg dels darrers anys.

L'entrevista, per motius organitzatius, es va fer de manera asincrònica i per via digital. Es van llençar les preguntes per poder fer una primera lectura amb tranquil·litat i, després, es va procedir a respondre de manera escrita o gravada, en àudio. Després es va fer una transcripció de les respostes rebudes en àudio. Finalment, es va fer una selecció d'aquells aspectes més importants i rellevants a l'apartat "La mirada de les famílies".

El model d'entrevista, així com les transcripcions de les tres dutes a terme es poden consultar a l'Annex I.

3.2.2. Qüestionaris

Per tal d'aconseguir conèixer la mirada i percepció de les famílies del segon cicle d'Educació Infantil del centre, s'ha plantejat llençar qüestionaris, tenint en compte que no era viable per raons de temps ni sanitàries (per les restriccions a causa de la Covid-19) fer entrevistes a cada una d'elles.

Aquests qüestionaris van ser entregats en paper a cada una de les famílies i es va donar un marge d'una setmana perquè poguessin respondre i retornar-los. Segons afirma l'equip directiu, al qual s'ha consultat sobre els mètodes que millor funcionen a l'hora que les famílies responguin a enquestes d'aquest estil, les famílies responen molt més quan és en paper i no mitjançant qüestionaris en línia (ja que les competències digitals de moltes famílies són limitades). De tota manera, es va preveure que, si no es retornaven els suficients, s'ajudaria a les famílies a emplenar-lo a l'escola, per si no comprenien alguna pregunta i necessitaven algun suport. Va ser necessari ajudar a algunes de les famílies que tenien més problemes per comprendre les preguntes.

Per tal d'arribar a l'ampla majoria, els qüestionaris van ser llençats en castellà i català. Pel nivell sociocultural de les famílies, s'ha cercat que siguin simples i fàcils de respondre, però que alhora es pugui recollir el màxim d'informació per a la seva posterior anàlisi. S'estructuren de la següent manera:

- Primer es fa una petita introducció que explica què és la documentació, d'una manera molt breu, i perquè és important que responguin l'enquesta.
- Després, es fa una valoració dels diferents formats documentals actuals (ja que moltes famílies novingudes no han pogut entrar al centre i conèixer els formats que hi ha a l'interior).
- A continuació, es fa una valoració general sobre la documentació pedagògica, contemplant aquells aspectes que més valoren i els que menys.
- En darrer lloc, només aquelles famílies que van poder gaudir de la documentació quan encara podien entrar a l'aula, fan una valoració dels altres formats que han pogut conèixer.

El qüestionari contempla preguntes de tria numèrica (de l'1 al 5) sobre algun valor; preguntes de tria múltiple sobre un llistat d'opcions i, alhora, preguntes de resposta oberta. Per tal que les famílies puguin tenir més referències sobre els formats documentals que estan valorant, s'afegeixen imatges o petites explicacions sobre gran part d'ells. El model es pot consultar a l'Annex II.

3.2.3. Anàlisi dels formats documentals

En darrer lloc, per poder dur a terme l'anàlisi dels diferents formats documentals, es fa ús de l'observació directa i es realitzen fotografies de cada un d'ells que es poden veure a l'Annex III.

A partir de tots aquests instruments i de les dades obtingudes es fa una anàlisi interpretativa i unes reflexions i propostes d'actuació establint el focus en el qui i el com de la documentació al CEIP Verge de Lluç.

4. Fonamentació teòrica

En primer lloc, cal dir que la documentació és un concepte que va profundament lligat al de l'observació. La primera passa és tenir unes bones capacitats observadores; després, cal tenir eines de registre adequades per poder recollir i emmagatzemar les observacions i, al final, cal organitzar-les, reflexionar sobre aquestes i traslladar-les, ja definitivament, en el format documental més adient en funció de les necessitats. Segons Ferri (2015a) "La documentació és complementària i sinèrgica a l'observació" (p. 6). Aquest treball de final de grau se centrarà en l'àmbit de la documentació, no tant en el procés d'observació, tot i que s'ha de tenir present aquesta complementarietat.

4.1. Introducció al concepte de documentació. Per què documentar?

El món de la documentació pot arribar a ser molt ample. Primer de tot, cal esbrinar què significa documentació pedagògica. Segons el DIEC (s. d.), "Documentació" vol dir "Conjunt de documents que serveixen per a provar un fet, un estudi o una argumentació". Aquesta definició ja ens orienta bastant cap a l'explicació del concepte de documentació pedagògica: és un conjunt de documents (entenant la paraula "document" en l'estil més ample possible: texts, fotografies, vídeos, àudios o una composició d'aquests elements) que serveix per provar, en aquest cas, els aprenentatges que es produeixen a l'escola i que, a més, és útil per argumentar i reflexionar des de la mirada professional.

Hoyuelos (2007a) afirma que “La documentació és una manera ètica, estètica i política de pensar l'educació i, sobretot, de reflexionar sobre les extraordinàries capacitats dels infants per evitar que passin desapercubudes en la nostra cultura” (p. 8). Aquesta definició ja ens comença a mostrar que la documentació té certes implicacions ideològiques que van molt més enllà de la recollida i plasmació dels processos dels infants: implica reflexió continuada i compromís amb una certa imatge d'infància.

Malaguzzi (2001), citat a Hoyuelos (2007a, p. 8) deia que “El que no es veu, no existeix”. Sabem que no és possible observar i documentar absolutament tot el que passa a l'aula: és una afirmació bastant radical, però s'ha de tenir molt en compte en les escoles a l'hora de plantejar la documentació. Bonàs (2006) considera que “parlar de documentació és parlar també de visibilitat” (p. 24). Per tant, podem considerar que el que no es veu i no existeix, és invisible. L'escola no pot invisibilitzar els infants i els seus aprenentatges. Principalment en aquells entorns més complexos, l'escola no es pot permetre invisibilitzar una realitat que ja és prou ignorada per la societat. L'escola té el dret i l'obligació moral de mostrar el valor de la diversitat, de denunciar les desigualtats i de mostrar les potencialitats de tots els infants. La documentació, que al cap i a la fi és comunicació i visibilitat, seguint la idea d'Hoyuelos (2004), és dignificant (encara més en contextos complexos), ja que existeix un rerefons ètic per tal de donar visibilitat a l'escola, cosa que implica transparència i la transmissió d'una imatge d'infant adequada.

Una escola que no documenta, que no mostra, és una escola opaca, que contradiu amb valors que haurien de ser claus com la transparència, la democràcia, l'obertura cap a l'entorn o el fet de compartir amb els altres.

Ferri (2015a) discrimina dues funcions principals en la documentació, interrelacionades entre si. Per una banda, trobam la funció cognitiva (que podem dir que és la documentació entesa com a instrument de pensament lligat a una recollida i organització de les observacions que permet la consciència i la reflexió per part del mestre). Per l'altra, trobam la funció comunicativa, és a dir, “fer visible el significat” (Ferri, 2015b, p. 8) a una sèrie de receptors. És, en altres paraules, una doble direccionalitat: cap a l'exterior, per donar visibilitat a la feina i identitat de l'escola i cap a l'interior, que “és útil per als individus i grups, per tal d'estudiar els processos portats a terme” (Dolci, 2009, p. 26).

4.2. Els agents de la documentació

La documentació pedagògica té molts de significats, que varien en funció dels subjectes implicats. En aquest apartat es pretenen recollir els diferents agents i el rol que tenen en el món de la documentació.

4.2.1. El mestre

En primer lloc, implica la construcció d'una capacitat d'**escolta conscient**. És una condició necessària per iniciar qualsevol procés observador i documentador. “L'escolta és una actitud receptiva que pressuposa una mentalitat oberta, una disponibilitat d'interpretar les actituds i els missatges llençats pels altres i, al mateix temps, la capacitat de recollir-los i legitimar-los” (Altimir, 2009, p. 35). La documentació implica que el mestre vulgui escoltar el que els infants tenen per mostrar-nos i li atorgui el **reconeixement** necessari, d'acord amb uns principis ètics i morals com els que abans s'han exposat. Malaguzzi (1994), citat a Hoyuelos (2004), denunciava que els mestres xerram molt dels infants, però els escoltam poc. Seguint les idees d'Hoyuelos (2004), l'escolta és molt important per l'**observació, la interpretació i la metacognició**, tres elements profundament relacionats amb el tema que ens ocupa.

També suposa plantejar-se i ser conscient de la **imatge sobre infància i educació** que es té i es vol transmetre. En el procés d'elaboració de la documentació, a partir de les observacions realitzades, els mestres poden analitzar: Com veig als infants? Quina és la mirada que estic tenint? Quina és la mirada d'infància que puc transmetre a través de la documentació?

“Quan documentem, no deixem de parlar de nosaltres, de les nostres connexions, ordenem el nostre pensament” (Bonàs, 2006, p. 26). La documentació obliga a aturar i disposar d'un temps per seleccionar el que volem dir, a **ordenar les idees** i posar-les sobre la taula. Com que, al cap i a la fi, no deixa de ser una construcció que pren un format físic, permet tornar a ella tantes vegades com es vulgui i **revisar-la des de diferents perspectives**.

Una bona documentació implica que els mestres treballin una forma de comunicar coherent amb la mirada i tasca docent, oferint productes ben elaborats i de qualitat: es tracta d'entrenar-se en una mirada estètica, en la cerca de paraules adequades, d'un llenguatge cuidat... Tognetti (2015), afirma que documentar “és un art, i és un art trobar les paraules per descriure-les sense trair-ne el valor” (p. 20).

Alhora, per al mestre pot ser una gran eina de reflexió ja no només de la tasca docent, sinó sobre els processos dels infants. Permet recollir i organitzar de manera més o menys ordenada les observacions dutes a terme i, així, ser-ne conscient d'aquestes. Es tracta d'**anar construint una narració** que, en paraules de Bonàs (2006) “interpreta, escriu teoria sobre una pràctica que, a la vegada, es legitima” (p. 24). I no només serveix per poder dur a terme una reflexió individual, sinó també una compartida quan la feim pública per poder **discutir i enfrontar reflexions i mirades** (Hoyuelos, 2007a). Clarament, com a eina de reflexió, és intrínsecament una **eina d'avaluació** que permet centrar l'atenció en el procés i no tant en el resultat.

4.2.2. Les famílies

La documentació pedagògica pot ser una **gran eina de comunicació**, afavoridora de la relació entre família i escola. Especialment en els contextos socioculturals complexos, és molt necessària l'existència d'elements que reforcin el vincle entre ambdós sistemes, ja que sovint es generen desconfiances entre uns i altres. Parellada (2001), assegura que trobar l'equilibri entre tots dos no és fàcil, menys encara quan hi ha un contrast tan gran entre els rols i estils que es desenvolupen a escola i a casa. Però hem de trobar estratègies i actituds que ajudin en aquest apropament.

“No es posible no comunicar. Cualquier actitud o conducta lleva implícita una comunicación con significado propio” (Ferrer i Riera, 2015, p. 32). Aquesta oració ja assenyala que hem de tenir molta cura amb tots els missatges que transmetem, de manera explícita o implícita, mitjançant la documentació. Una manca de qualitat i cura pot arribar a transmetre missatges silenciosos de deixadesa o manca de professionalitat i interès, per exemple. La manca de documentació pot comunicar opacitat i hermetisme. Una bona documentació, però, pot tenir molts i diversos significats:

Pot ser un recurs més perquè les famílies també **aprenguin sobre educació, reflexionin sobre la seva manera de fer i valorin més les capacitats dels seus infants**. Posem per exemple una família que és a un passadís observant un plafó que recull experiències sorgides al pati un dia de pluja. El text que acompanya les imatges al plafó narra alguns esdeveniments especials que han pogut ocórrer gràcies a la pluja i, a més, explica tots els aprenentatges (sensorials, motrius...) que els infants han pogut experimentar amb l'aigua, el fang, els caragols que han sortit a passejar... Potser, aquesta família ja no sempre quedarà a casa els dies de “mal temps”. Potser, descobreix que banyar-se i embrutar-se no és tan negatiu com pensaven.

Per a les famílies, la documentació pot ser una eina per **ser conscient dels processos** pels quals passen els seus fills, per descobrir els aprenentatges que ocorren dia a dia i comprendre millor els centres i el seu funcionament. En aquest sentit, Riera (2007) afirma que:

Las imágenes, los paneles, los trípticos, dossiers... sirven también para dar a conocer y hacer participar a la comunidad social- los padres y familias en primer lugar- de las experiencias vividas, de la filosofía compartida y del modo de hacer y sentir de la escuela. (p. 6)

Com ja s'ha assenyalat, pot ser una gran eina d'**avaluació molt més significativa** pels familiars que el que els pot comunicar una simple nota numèrica o un "ben assolit" a un expedient. També, i seguint amb aquesta línia, les famílies poden descobrir que l'aprenentatge està en el procés, no tant en el resultat. "Els ofereix l'oportunitat de veure les paraules, d'observar com caminen els processos infantils (per no valorar-ne solament els productes) i de conèixer millor el seu fill o la seva filla." (Hoyuelos, 2007a, p. 9).

Cada vegada menys escoles se centren a mostrar, a final de trimestre, els resultats o els productes que els seus infants han creat: fitxes, escrits, treballs manuals... Sembla que les escoles, històricament, han estat "fàbriques" per demostrar aprenentatge. Ja s'insereix als infants en un sistema productiu que imita bastant bé el del món dels adults. Les famílies sovint ho demanden, però tampoc se les pot culpar: tenen la **necessitat de conèixer** el que els seus fills fan i aprenen.

Això ens porta a parlar de **transparència**, que és un dret de les famílies i, per tant, una obligació de les escoles. Documentar implica ser transparent, mostrar el que ocorre dins de l'aula, el que fan els seus infants... I permet que les famílies adquireixin major confiança i seguretat vers el centre i la tasca docent que s'hi desenvolupa.

A l'hora de documentar, i en qualsevol context de comunicació amb les famílies, hem de tenir en compte **com transmetem els missatges** i quin llenguatge utilitzam. Segons Paniagua (2005), si en la comunicació família-escola empram un llenguatge complicat, molt tècnic, podem cometre el perill de caure en un model de l'expert, on el mestre, suposadament, és l'únic que coneix la informació. La documentació pot esdevenir opaca, difícil de desxifrar i, per tant, es pot generar rebuig cap a aquesta.

Vivim a un món socioculturalment més divers cada dia, on a un mateix territori coexisteixen un gran nombre de cultures, idiomes, tradicions... Una documentació ha de tenir en compte tots

aquests factors pel que fa a les famílies que l'ha de rebre: al cap i a la fi, la documentació, seguint a Ferri (2015b) té un fort (si no el principal) vessant comunicador. Si la nostra documentació no arriba a les famílies pels entrebancs idiomàtics o culturals que poden haver-hi, és una documentació que no funciona, ja que no comunica. “Cada mitjà comunicatiu estableix una relació amb la ment de qui intenta descodificar-ne el missatge” (Ferri, 2015b, p. 11): la persona que documenta ha de tenir en compte quin és el seu receptor i **adequar-se a les seves característiques**.

La qüestió idiomàtica, la llengua que es fa servir per comunicar dins la documentació pedagògica, pot arribar a ser complexa. En el cas de les Illes Balears, territori on s'emmarca l'actual treball, la llengua pròpia i vehicular de la majoria dels centres educatius és el català. Ara bé, la realitat de moltes famílies és que xerren una diversitat de llengües molt alta: “Segons fonts del Grup de Recerca Sociolingüística de la UIB, [a les Illes Balears] es parlen més de 160 llengües i se n'han comptades unes 60 de transmissió familiar” (ARA Balears, 2021). Pere Manyans afirma que hi ha, més que plurilingüisme, una oligarquia de llengües: s'han potenciat les llengües imperialistes (l'anglès, francès, castellà...) en detriment de les que no ho són (Feliu, 2019).

A l'hora de la tria s'ha de tenir en compte el **valor cap a la llengua pròpia**: ARA Balears (2021) considera que “és una anormalitat que la llengua de convergència, aquella en la qual es comuniquen les persones que parlen idiomes diferents, gairebé mai no sigui la pròpia i històrica del territori, sinó el castellà” (par. 2). És una decisió de les escoles emprar la llengua més coneguda per la majoria de les famílies, defensar la pròpia i fomentar el seu ús o apostar per trobar maneres d'incloure totes i cada una de les llengües que podem trobar a una escola. Com ja s'ha esmenat, la documentació és política. Per tant, **la decisió de la tria de l'idioma o idiomes també és una qüestió ètica i política**.

La diversitat sociocultural no només afecta la llengua, sinó a la idea sobre infància i educació que cada entorn cultural té. Per exemple, una família d'origen centro-africà o una del sud-est asiàtic tendran uns models d'escola i d'infància molt diferents dels d'una família d'origen francès: per cada cultura, l'escola té uns significats que poden arribar a ser diferents. Per tant, la documentació pot ser una molt bona eina ja no només per poder a conèixer les concepcions d'escola, infància i educació que hi ha al centre, sinó perquè es poden **generar diàlegs molt interessants** que permetran conèixer més els infants, les seves famílies i cultura.

Dins d'una mateixa cultura, ara bé, també pot haver-hi diferències entre famílies en funció de les seves competències parentals, habilitats comunicatives, grau d'alfabetització... La documentació pedagògica, per tant, ha de ser tan ampla com sigui possible per poder arribar a tots els perfils de famílies.

Per altra banda, també és important tenir en compte que la documentació tendeix a ser bastant unidireccional (de l'escola, que la produeix, cap a les famílies, que la reben), reforçant aquesta concepció errònia de l'escola com a "experta" (Paniagua, 2005). Aquesta eina de comunicació pot ser una bona excusa per **generar algunes converses i reflexions entre família i escola**, on siguin les dues qui aporten informació i documents que recullin els processos dels infants.

Arnaiz (1999) afirma el següent:

No cabe la unidireccionalidad de la información de la escuela a las familias, sino que adquiere toda su riqueza la reciprocidad en la que las familias y los centros se convierten en informadores y evaluadores de los hechos y procesos que se producen, sin perderse por ello la riqueza de perspectivas de que dispone el profesional por su formación y experiencia. (p. 38)

Per tant, la documentació té la tasca pendent d'establir un **contacte amb la família com a part del procés** i no com a la simple receptora dels productes documentals. Avui dia és més fàcil que mai compartir fotografies i vídeos mitjançant les nombroses eines que hi ha Internet amb aquesta finalitat: per què no plantejar una documentació construïda per tots? Els processos d'aprenentatge només es viuen a l'escola, o a qualsevol context de vida de l'infant? Pot ser, doncs, una bona manera de conèixer més a l'infant dins altres contextos i una **eina de coordinació** entre família i escola interessant. Però la realitat és que cal primer construir una cultura de la documentació en el centre que sigui compresa per les famílies per poder avançar a aquesta segona etapa de participació de la construcció.

4.2.3. Els infants

Està clar que els infants són els protagonistes del procés educatiu, i són els principals beneficiats (de manera més o menys indirecta) de les possibilitats que ofereix la documentació. Ara bé, aquesta també pot suposar uns beneficis directes en els infants.

Per una banda, "si la documentació està ben feta i hi participen els nens, aquest fet comporta conseqüències importants sobre la vida dels infants perquè els porta a entrar en el camp de

metaconeixement” (Dolci, 2009, p. 27). La documentació pot servir als infants per **recordar els processos viscuts** i ser-ne conscients d’aquests.

A més, la documentació pot afectar molt positivament en aspectes com la **identitat individual o de grup** en veure’s reflectits en els diferents formats documentals que poden trobar a casa o a l’escola. A través d’aquests, poden desenvolupar una major **autoconsciència de les seves habilitats i dels seus assoliments** al llarg del temps, fet que afecta positivament en aspectes com l’autoestima. El fet d’aparèixer a la documentació del centre significa tenir una petjada en l’escola, genera un **sentiment de pertinença i de cohesió grupal**. I, en darrer lloc, se’ls transmet el missatge silenciós que les seves accions, idees i esforços són realment **valorats** per part dels mestres (Mérida et al., s. d.).

4.2.4. L’escola i la resta de la comunitat educativa

Una bona documentació atorga una **identitat al centre educatiu**, com si es tractés d’una carta de presentació. Pot suposar tota una declaració: aquests som nosaltres, els nostres principis i la nostra mirada. Així funcionam, aprenem i ensenyam.

Pot ser molt útil per aquelles persones interessades en l’educació que visiten el centre i el volen conèixer en profunditat (pares, estudiants, professors visitants...). A més, molts de centres comparteixen la seva documentació a través de publicacions a blogs, revistes i altres mitjans de comunicació, i aquesta és una manera de compartir reflexions, models i estratègies entre diferents escoles i professionals. Aquesta col·laboració i interacció pot **generar debats** interessants que ajuden a construir l’educació contemporània.

Per altra banda, al cap dels anys, la documentació pot servir com una bona **hemeroteca que configura una història pròpia** que recull tot el procés de canvi que l’escola pateix al llarg del temps. D’aquesta manera, també es pot extreure reflexió, aprendre del passat (tant dels errors com d’allò que funcionava) i seguir construint escola.

Perquè això es pugui dur a terme, però, és imprescindible certa coordinació i, com a mínim, coherència en la documentació que es fa a tot el centre educatiu, amb uns principis ètics comuns i consensuats sobre aquesta.

4.3. Principals models de documentació que podem trobar a les escoles

Ara que coneixem els múltiples significats de la documentació, cal esbrinar les diferents formes (suports, canals...) en les que aquesta es pot presentar. A una escola, normalment, coexisteixen una gran varietat de formats documentals i comunicatius, que es complementen entre ells a causa de les característiques que cada un d'aquests presenta.

4.3.1. Formes documentals

La primera idea que cal tenir clara és que hem de fer una distinció entre registre i documentació. La segona implica fer una selecció conscient d'aquells registres en vídeo, àudio, fotografia o escrits per a poder narrar una història o explicar quelcom de manera coherent. Els registres són imprescindibles per poder recollir les nostres observacions i són un gran material per construir productes documentals. Per exemple, fer un vídeo d'uns infants jugant a l'espai exterior no és documentar, d'igual manera que no ho és fer fotografies d'un infant que va en bicicleta. Ara bé, si amb aquests registres (vídeo i fotografies, per exemple) es prepara un videomuntatge que narra i dona valor als diferents tipus de joc, elegint aquells fragments i imatges que millor acompanyen les paraules i el que es vol explicar, sí que tenim un exemple de documentació.

Les imatges fotogràfiques, si bé per si mateixes no són documentació, són la base de la majoria dels formats documentals que podem trobar. Hem de tenir en compte que les imatges visuals poden arribar a oferir molta informació i solen ser més atractives que llargs paràgrafs de text. Per tant, hi ha d'haver certs criteris a l'hora d'elaborar-les: segons Hoyuelos (2012) a l'hora de fotografiar i de documentar hem de tenir en compte l'enquadrament, l'angle de la càmera, una certa mirada estètica, la composició i proporció de les imatges en els formats documentals que les emprin són aspectes a tenir en compte.

D'igual manera que hem de tenir cura amb la qualitat en les imatges, amb els vídeos que gravem per poder observar i documentar hem de tenir certa delicadesa pel que fa a qualitat d'imatge i so, considerant els diferents plànols segons el que vulguem transmetre. De nou, diferenciam el registre en vídeo de la documentació en vídeo perquè, en el segon cas, seguint a Hoyuelos (2007b), cal construir una narració que sigui fàcilment digerible: no podem mostrar el brut d'un vídeo d'una hora, sinó que hem de seleccionar els fragments més significatius, narrar, tenir en compte el so (música, silencis...). Per descomptat, els videomuntatges són un format que requereix un gran temps d'elaboració, així com un temps major de visionat per part

dels receptors. Però, per contra, és una eina que ens pot mostrar imatge, so, moviment... simultàniament i d'una manera més fidel a la realitat.

Hoyuelos (s.d), citat a Ollonarte (2017) afirma:

Malaguzzi proponía que hiciéramos siempre un rigor documental; daba a las maestras para que llevaran una libreta en el bolsillo para apuntar, porque decía: “Si no hemos terminado nuestra jornada de Trabajo tomando notas, que nos permiten ser una memoria, es como si no hubiéramos ido a trabajar” (p. 234)

Les llibretes, diaris, notes de camp o anecdotaris, que ens permeten recollir informació de manera escrita sobre les nostres observacions i pensaments, també són una eina de registre molt important per poder construir una documentació. Ens permeten recollir les paraules dels infants, assenyalar aquells aspectes que més ens han cridat l'atenció i planificar, en certa manera, la documentació que posteriorment elaborarem gràcies a les nostres notes i altres reculls.

4.3.2. Canals i espais per a la documentació

Fins ara, s'han exposat alguns exemples més o menys comuns, però aquesta estratègia de comunicació i reflexió pot prendre altres formes igualment vàlides, sigui en suports físics o digitals. D'aquesta manera, s'han de tenir en compte els diferents canals i espais pels quals es pot donar a conèixer als receptors.

Pel que fa als canals podem fer una distinció entre presencials i no presencials, en funció de si trobam la documentació dins de l'escola o fora d'ella. Així, trobam unes característiques i aspectes a tenir en compte a l'hora de plantejar la documentació a un centre educatiu.

Els **canals presencials** poden trobar-se a aules, passadissos i altres espais (interiors i, fins i tot, exteriors) de les escoles. Les aules poden reservar material documental més “íntim”, de vida de grup, on apareguin elements d'identitat de grup-classe, com per exemple el diari d'aula o documentació sobre un projecte en concret d'aquell grup (Ferrer i Riera, s. d.). Per contra, els espais més públics poden mostrar aspectes més generals, que defineixin el funcionament de centre o de cicle. Aquí, podem trobar, per exemple, plafons, que, a més, poden ajudar a ambientar aquests espais que sovint queden oblidats. A l'hora de situar els plafons o altres tipus de suports hem de tenir en compte aspectes com l'afluència de persones: han de situar-se a llocs visibles, comunament transitats. Però, a la vegada, s'ha de considerar que en moltes

escoles hi ha passadissos estrets o molt transitats on en els moments (sovint estressants) d'entrada i sortida els familiars no poden aturar-se a mirar la documentació penjada. Per tant, la tranquil·litat (pel que fa a espai i temps) també ha de ser contemplada.

Hi ha alguns materials la reproducció de les quals seria poc recomanable, com poden ser llibres, fulletons o diaris d'aula que, per motius econòmics, ecològics o logístics, és molt difícil fer còpies per cada una de les famílies. Aquests poden tenir reservat un espai dins el centre on pugin ser consultats pels interessats i caldria disposar-los d'una manera atractiva i visible, en un espai còmode per la seva lectura.

Entre els avantatges que podem trobar en la presència de documentació en les aules és que pot generar reflexió, conversa i comentaris entre familiars mateixos i entre famílies i mestres. Aquests poden adonar-se de si els materials disposats són contemplats per les famílies i si els generen major o menor interès. Un dels desavantatges en aquest sentit és que aquelles famílies que no poden tenir accés al centre (per motius laborals, principalment) queden excloses d'aquests formats documentals. Enguany (en el curs 2020/21 en el qual s'emmarca aquest treball de final de grau), a causa dels efectes de la pandèmia, les famílies no poden accedir als interiors del centre i, per tant, la documentació presencial ha hagut d'interrompre's i, en alguns casos, ser adaptada a la nova realitat.

Pel que fa als **canals no presencials**, poden ser dividits entre suports físics i digitals:

Com a suports físics, trobam eines que permeten la seva mobilitat entre l'escola i el nucli familiar: agendes, àlbums-història o els informes són només alguns exemples que per la seva mida i tipus de suport poden ser fàcilment traslladables. Ara bé, hem de tenir en compte l'impacte ecològic que suposaria oferir la majoria de formes documentals en paper, fent còpies i imatges per cada una de les famílies.

Pel que fa a suports digitals, el ventall de canals pot arribar a ser molt ample: des de webs, a blogs d'aula públics o privats, passant per xarxes socials o eines de comunicació específiques entre famílies i escola (Moodle, Google Classroom, Classdojo o Microsoft Teams, per exemple, que s'han popularitzat en els darrers anys). Les eines digitals ens permeten poder treballar una documentació més audiovisual (videomuntatges, presentacions...) i, a més, tenen l'avantatge que són visibles en qualsevol moment. Moltes famílies poden accedir fàcilment als continguts i, així, mostrar-les a altres familiars i coneguts que no poden entrar a l'escola.

Ara bé, s'han de tenir en compte aspectes com la competència digital dels usuaris i que totes les famílies tinguin accés a dispositius electrònics i connexió a internet, problema que s'ha fet més visible durant la pandèmia: al principi d'aquesta, un 15% de les famílies de Balears no tenien eines per accedir a l'educació telemàtica que es requeria (Navarro, 2020) . A més, cal tenir en compte que vivim en un món cada vegada més “infoxicat” (és a dir, sobrecarregat d'informació) a causa de la digitalització i on es passen cada vegada més hores davant de la pantalla i xarxes socials. Darrerament han aparegut conceptes com el dret a la desconnexió digital (Fernández, 2021), de manera que l'escola tampoc pot sobresaturar i contribuir al bombardeig d'informació.

Un dels problemes que trobam amb els suports no presencials és que no es pot conèixer la rebuda d'aquesta per part de les famílies a no ser que es faci algun tipus de retornament i és més difícil arribar a compartir pensaments i reflexions vers els productes documentals.

Està clar que cada tipus de canal i espai en el qual podem situar i oferir els productes documentals té avantatges i desavantatges, de manera que s'ha de trobar l'equilibri en funció del context. Segons Davoli (2009), “no hi ha una sola forma de documentar, no hi ha receptes. [...] Cal fer una síntesi i declarar «Això és el que jo he entès, recollit, interpretat i triat»” (p. 23).

4.3.3. Els diferents nivells de documentació

També podem recollir i fer una classificació de la documentació pel que respecta al grau de profunditat dels continguts que es mostren en aquesta. Dolci (2009) estableix tres nivells de documentació.

Per una banda, defineix la “documentació denotativa”, que és una simple narració dels esdeveniments ocorreguts d'una manera cronològica i successiva, i es recull d'una manera més aviat objectiva i descriptiva. L'autor assenyala que “és adequada per documentar un ítem però no per documentar un procés. Pot ser útil per recordar les activitats” (Dolci, 2009, p. 31). Per tant, aquest primer nivell de documentació és només la primera passa i necessita processos un poc més profunds per poder construir documentació de qualitat. Fer un diari d'aula, per exemple, que reculli “hem anat al parc, hem agafat algunes pinyes i les hem pintades”, junt amb fotografies, pot ser útil per recordar, però no aconsegueix aprofundir més.

El segon nivell, segons l'autor, és aquell que recull les idees dels infants, així com els seus pensaments i paraules. El tercer nivell és aquell en què, a més, apareixen les idees, reflexions i pensament de l'escola. Transmet clarament la utilitat de les activitats que es mostren, evidencia els aprenentatges i trasllada una determinada concepció d'infància.

A l'hora de documentar és imprescindible plantejar-nos, per tant, en quin dels nivells estem i quin és aquell que volem assolir. Segons Dolci (2009) "cadascun d'aquests nivells pot ser útil en alguns camps i sobretot perquè poden barrejar-se i complementar-se a fi d'ajudar a tenir una visió més àmplia dels processos" (p. 26). Cada format documental es pot apropar a cada un dels nivells en funció dels destinataris de la documentació.

4.4. Una documentació sostenible

Una vegada clara la idea de documentació pedagògica, cal tenir en compte com podem fer-la viable i sostenible en la pràctica educativa.

"Sostenible", segons el DIEC (s. d.), es defineix com a "Que es pot mantenir indefinidament, especialment sense afectar l'equilibri ecològic". Podem parlar, doncs, de sostenibilitat pel que fa al medi ambient, al turisme, al creixement de les ciutats... Però la documentació pedagògica també ha de ser sostenible: per una banda, ha de ser quelcom que sigui estable en el temps (no és una experiència puntual, sinó que ha de formar part de l'escola d'una manera integral).

A més, si entenem "ecologia" en un sentit més ample (no tant com a sinònim de "medi ambient" o "medi natural", sinó com la relació dels organismes amb el medi on viuen) podem interpretar que, en el cas dels centres educatius, l'ecologia és la relació i interacció entre els diferents elements que conviuen al medi escolar i que es troben en equilibri. Perquè no afecti negativament a l'equilibri ecològic del centre és imprescindible que la documentació formi part d'aquest. A l'hora de començar a integrar una documentació de qualitat en els centres, potser es pot percebre com quelcom nou, extern, que segurament costarà integrar dins "l'equilibri" que hi ha al dia a dia de l'escola. Però, realment i amb el pas del temps, cal integrar-la dins el dia a dia com un recurs o una eina de feina i reflexió més.

Per tal que hi hagi sostenibilitat en la documentació pedagògica, cal disposar de recursos i d'una bona organització d'aquests. Soria (2020), defineix que els tres ingredients per a la documentació són el silenci (referit al fet que no cal intervenir sinó deixar espai i temps als infants perquè floreixin dinàmiques interessants), l'observació i, en darrer lloc, el temps.

L'autora considera que el temps, si bé és molt limitat, val la pena gestionar-lo per dedicar-ne un poc a la documentació pedagògica. La documentació és un procés, moltes vegades lent, que implica molt de temps. Una documentació sostenible, per tant, ha de plantejar quines són les prioritats i com es pot gestionar el temps per poder dur-la a terme de forma conscient i correcta.

Suárez (2017) assenyala que, per tal de poder generar un sistema organitzat sostenible de documentació, estableix una sèrie de moments, etapes o condicions pels quals ha de passar el procés de documentació: “Generar y sostener condiciones institucionales y habilitaciones en los sistemas escolares y las escuelas” (Suárez, 2017, p. 49). Amb això, l'autor vol dir que cal tenir espais i temps, així com acords normatius que permetin la feina i la col·laboració entre les mestres. Només amb acords i compromisos pot haver-hi una vertadera implicació activa en el procés de documentació. Si bé l'autor s'orienta més bé cap a un tipus de documentació en concret (la documentació narrativa, que té una forma de relat dels esdeveniments a l'aula i de les reflexions del mestre), es pot extrapolar a qualsevol procés i format de documentació.

Hoyuelos (2007a), ja planteja la necessitat de planificar la documentació (posant com a exemple la planificació de l'orientació de les fotografies d'un plafó) per poder estalviar energia i temps. Ara bé, cal tenir en compte que, tot i que ser un procés que requereix molt de temps, és un temps guanyat. Hoyuelos (2007a) diu, en paraules de Malaguzzi, que “l'escola que no documenta, en realitat, perd el temps” (p. 8): deixem de perdre el temps i guanyem-lo.

5. Contextualització

Contextualitzam el treball de camp d'aquest treball al CEIP Verge de Lluc, un centre educatiu públic situat al barri perifèric de la ciutat de Palma (Mallorca, Illes Balears) del qual rep el nom. Verge de Lluc és una de les barriades heretades de la política urbanística franquista: barriades de cases de protecció barates, petites, moltes d'elles sense balcons, situades a la perifèria (prop de polígons industrials, normalment) i destinades per migrants (principalment del camp a la ciutat) (Zabalbeascoa, 2017). A Palma podem trobar diverses d'aquest tipus (Son Ximelis, la coneguda com a “Corea” o Son Gotleu, per exemple), que avui en dia han esdevingut barriades vulnerables amb alts índex d'exclusió social. Verge de Lluc, que el 2017 apareixia al “cinquè lloc dels barris amb més indicadors d'exclusió social i pobresa” de Palma (Equip de Gestió de la Diversitat, 2018, p. 7) presenta un gran nombre de problemes: si feim una mirada a algunes notícies sobre la barriada, podem veure que són freqüents els problemes de seguretat (Bastida, 2020), els de drogues (Marina, 2021) i els de desnonaments (Ramón,

2020). L'equip de gestió de la diversitat de l'Ajuntament de Palma (2018) ja recull aquests problemes, als quals se sumen un sobreenvelliment de la població del barri. Això suposa que la barriada tingui una taxa d'expedients i d'incidència pel que fa a la intervenció de l'Àrea de Benestar i Drets Socials que dobla la mitjana palmesana. A més, es destaca que hi ha una taxa d'instrucció insuficient, amb un 39,9% de la població sense estudis o analfabeta.

El CEIP Verge de Lluc és conscient de la realitat del seu entorn, i, realment, la seva tasca educativa sempre ha estat molt lligada amb el context. Els problemes d'aquest repercuteixen directament en moltes de les famílies del centre i, per tant, en els infants. Al seu PEC, el CEIP Verge de Lluc (2018) assenyala que "Gran part del nostre alumnat prové d'entorns desfavorits, són nins i nines en situacions de vulnerabilitat social" (p. 4). Entre els problemes que troben que més dificulten la tasca educativa podem veure dificultats socioeconòmiques, culturals i manca d'instabilitat en els contextos familiars. La diversitat cultural és molt elevada i, si bé pot esdevenir enriquidor, és un gran repte a causa de les barreres idiomàtiques i culturals que podem trobar: l'any 2018 un 34% dels infants eren estrangers, un altre 14% d'ètnia gitana i un 19% de nacionalitat espanyola però amb pares de procedència estrangera. Derivat de les dificultats socioeconòmiques, gran part de l'alumnat no ha estat escolaritzat en la primera etapa d'Infantil.

Gran part de les famílies de l'escola, a causa de les dificultats que moltes pateixen, viuen situacions de dificultats i conflictes de convivència familiar i, segons el centre, presenten manca de competències parentals. Moltes altres es veuen obligades a emigrar per les dificultats econòmiques: "l'aparició i desaparició de famílies és un fet normalitzat en el centre" (CEIP Verge de Lluc, 2018, p. 4). A aquesta instabilitat de famílies i de grups se suma la instabilitat del cos de mestres, ja que només set tenen plaça fixa.

El perfil general de les famílies genera que tinguin una participació molt baixa al centre. Darrerament, s'han fet esforços per promoure aquesta mitjançant, per exemple, la creació d'una associació de famílies, jornades on les famílies podien entrar al centre o canals de comunicació família-escola.

Si bé el CEIP Verge de Lluc no vol allunyar-se del seu context i donar l'esquena a la barriada en la qual es troba, té la intencionalitat de donar-se a conèixer a altres perfils de família que vulguin accedir al centre per metodologia (no només per proximitat). Així, es pretén que la diversitat sociocultural sigui major i evitar, així, que l'escola sigui un gueto: no es vol que sigui

una escola marginal per als infants d'un barri marginal. Vol ser una escola oberta a tothom que la necessiti.

L'escola té uns principis fonamentals clars i definits. Es considera que, a causa de les característiques contextuais i familiars abans esmentades, ha de ser un entorn de benestar emocional per a l'alumnat. La mirada cap als infants també és bàsica, ja que "si el mestre és capaç de fixar-se en aquells elements positius, transmetrà la seva consideració cap a l'alumne que es transformarà en un augment de la seva autoestima" (Uriarte, 2006, citat a CEIP Verge de Lluc, 2018, p. 7). Clarament, aquesta mirada i principis s'han de veure reflectits en la documentació pedagògica que es dugui a terme.

La metodologia del CEIP Verge de Lluc neix de la detecció de necessitats sorgides a causa del perfil dels estudiants i del seu entorn. Al seu PEC, l'escola s'identifica amb la cita de Miranda et al. (2005) "són centres amb necessitats educatives especials més que alumnes amb necessitats especials, són institucions que requereixen grans dosis de resiliència i d'implicació per part del professorat" (citat a CEIP Verge de Lluc, 2018, p. 4).

Abans d'iniciar-se en la metodologia actual, l'escola es trobava amb un model més tradicional que no s'ajustava a les necessitats dels seus infants i suposava grans taxes de fracàs escolar, absentisme i abandonament. Fruit d'una anàlisi de les necessitats dels diferents grups, es va optar per prendre l'aprenentatge per espais o ambients. És una metodologia que confia en les capacitats dels infants, que aprenen al seu ritme a un espai estructurat i afavoridor de l'aprenentatge. Segons Ribas (2011, citat a Riera et al., 2014), "Supone organizar el espacio, el tiempo y recursos de manera que se consigue un espacio más rico, grupos más reducidos y heterogéneos y esto permite ampliar las oportunidades de experimentación, investigación, juego y relación" (p. 32). Aquesta opció metodològica es va prioritzar sobre altres perquè resulta més atractiva cap als alumnes, permet treballar amb sentit i partint de situacions reals i, com cada un pot treballar al seu ritme i segons les seves capacitats, l'aula esdevé més inclusiva. El resultat és el que el nivell d'absentisme i fracàs han disminuït des de la implantació de la nova metodologia, segons afirma la directora del centre.

L'escola s'organitza per comunitats (petits, mitjans i grans), amb grups heterogenis (pel que fa a edats i perfils, aconseguint així una gran inclusió) que circulen lliurement pels diferents espais i participen de les propostes educatives segons els seus ritmes i necessitats. Es considera que el joc és el motor de l'aprenentatge, però que no és un element separat del viure al dia a dia:

qualsevol moment i acció pot ser educativa. En aquest sentit, i lligat amb la necessitat de tenir un clima emocional, prenen especial importància els rituals de tendresa.

Al centre no es fan exàmens, sinó que l'avaluació es basa en l'observació, que serveix per valorar el procés i no pas els resultats. L'única manera de mostrar a l'exterior les capacitats i aprenentatges dels infants és mitjançant una bona documentació que reculli els processos dels infants, ja que no existeixen "productes" (exàmens, fitxes...) que ningú pugui veure. A més, pot permetre que moltes de les famílies que tenen una mirada sobre educació que dista de la del centre (d'acord amb les seves experiències a escoles de metodologies més tradicionals i academicistes) i que pensen que els infants només "juguen" i no aprenen gaire, puguin comprendre més com funciona el centre. D'aquesta manera, es pot generar confiança en l'escola i el seu quefer educatiu.

Cal dir que l'actual TFG es durà a terme prenent com a referència la realitat i pràctiques educatives de la comunitat de petits, que ha estat una comunitat capdavantera en documentació i, a més, és d'on més puc extreure informació, observar i participar activament en aquesta investigació etnogràfica.

6. Treball de camp: una mirada a la documentació de la comunitat de petits

Aquest primer apartat del marc empíric pretén analitzar com és la documentació a la comunitat pel que fa als formats actuals, així com les percepcions i opinions de les famílies i part de les mestres.

6.1. Els formats documentals a la comunitat de petits

En aquest apartat s'expliquen com són i com funcionen els formats documentals que s'han emprat els darrers anys a la comunitat de petits del CEIP Verge de Lluc. A l'Annex III es podran veure algunes fotografies o captures de cada un d'ells.

6.1.1. Plafons

Els plafons se situen als passadissos on, abans de la pandèmia, els pares accedien per poder deixar els infants a l'aula. Cal dir que els passadissos no són gaire amples, a més de contenir diverses propostes educatives, de manera que no es disposa d'un lloc gaire condicionat per la consulta d'aquesta documentació, si bé és on té major visibilitat. Ara bé, com que també moltes

famílies eren convidades per passar un dia a l'escola, podien consultar aquests formats documentals de manera tranquil·la.

A la comunitat de petits, actualment, trobam diferents tipus de plafons:

- Al principi del passadís hi ha un plafó titulat “El que vivim a la comunitat de petits”, que recull petites frases i imatges que representen alguns dels seus principis educatius.
- Trobam, també, diferents suports de cartó amb petits plafons que contenen imatges i petites frases o paraules relacionades amb els aprenentatges originats a cada un dels espais. No hi ha llargs textos i les imatges són bastant petites, com es pot veure a les imatges dels annexos. Aquest fet, sumat a l'alçada en els quals els trobam, fa que els infants no puguin veure'ls de manera idònia. A més, aquests plafons fa temps que no s'actualitzen i, si bé el contingut es manté, els infants ja no se senten identificats.
- A cada espai, finalment, es pot veure un marc amb una fotografia de la persona que dona nom a cada un d'ells, junt amb una petita explicació biogràfica i els aprenentatges que els infants poden dur a terme a cada un dels espais d'aprenentatge.

6.1.2. Llibre de les famílies a l'escola

El llibre de les famílies és un format documental físic (pel que només es pot consultar al centre) que també es troba al passadís, i és un tipus de documentació que, abans de la situació generada per la pandèmia, la podien consultar tant els adults com els infants.

Aquest format documental neix de la necessitat de l'escola d'incloure a les famílies al dia a dia. Quan la situació sanitària ho permetia, les famílies eren convidades a passar un dia a l'escola amb els seus infants, durant el temps que elles volguessin. Aquestes visites, tan importants pel foment de la relació entre família i escola i pel coneixement mutu, eren recollides fotogràficament. L'endemà, les fotografies eren impreses i les famílies podien escriure algunes paraules sobre la seva experiència al centre, fent una valoració de la seva estada.

El fet de tenir el llibre de les famílies al passadís permetia que altres famílies poguessin aprendre i veure en què consistien les visites i els animava bastant a participar. Alhora, era un element d'identitat molt important pels infants i per les seves famílies, ja que suposa tenir una petjada a l'escola i poder recordar les estades i visites.

Aquest és un tipus de documentació on les famílies prenen bastant protagonisme i participen de la seva construcció. Potser no es reflexiona molt sobre la pràctica educativa, i la mirada de les mestres no es troba contemplada, però es pot afirmar que la intencionalitat és diferent: en aquest cas té un caràcter més denotatiu (narra els esdeveniments i recull de manera descriptiva), però serveix bastant per poder recordar les activitats (Dolci, 2009).

6.1.3. Llibre de vida a l'escola

El llibre de vida a l'escola és un altre format documental presencial que se situa al passadís de la comunitat de petits, i que també podia ser consultat per adults i per infants. Consisteix en un quadern on s'afegeixen fotografies sobre diferents esdeveniments més o menys extraordinaris que ocorren a l'escola: la celebració de Carnestoltes, de Carnaval, sortides i excursions, etc. Funciona com una mena de diari fotogràfic, ja que no inclou text més enllà dels títols que contextualitzen les imatges.

Aquest és el nivell més bàsic de documentació, que podríem dir que és el que històricament més s'ha donat a les escoles del nostre entorn (fer i publicar fotografies de les sortides i dels esdeveniments especials de l'escola). En aquests casos, la força pedagògica és una mica limitada. El llibre de vida a l'escola presenta una doble funcionalitat: per una banda, donar a conèixer a les famílies i resta de la comunitat els esdeveniments especials de l'escola i, per l'altra, esdevenir un element d'identitat de grup i comunitat.

Però aquest tipus de documentació no convida a la reflexió profunda, ni construeix cap narració que aporti un significat més enllà que comunicar de manera objectiva i descriptiva (a través de fotografies) el que s'ha fet.

6.1.4. Llibres recopilatoris

Aquest és un format documental bastant recent al CEIP Verge de Lluc. Consisteix en llibres, no gaire extensos, que se centren en algun aspecte en concret: actualment es tenen "La descoberta a la comunitat de petits" i "El moviment a la comunitat de petits". Es recullen petites seqüències fotogràfiques, acompanyades de les paraules dels infants i narracions que justifiquen la pràctica educativa. Les imatges i les paraules són cuidades i respectuoses amb els infants, i el contingut ben construït, amb una planificació prèvia. El resultat és completament coherent amb la línia de l'escola i permet comprendre-la molt més.

Aquest format documental ha estat elaborat pels grups de practicants d'Educació Infantil que han anat passant per l'escola, ja que és una tasca que requereix molt de temps d'elaboració (recollida d'imatges, paraules, escrits...) i maquetació. Com que la impressió d'aquest format és costosa, es té una còpia al passadís que tots els pares poden consultar, si bé avui dia (per les normes a causa de la pandèmia) encara cap família l'ha pogut veure.

6.1.5. Blog

El blog és l'única eina a la qual pot accedir qualsevol persona aliena a l'escola. Tot i aquesta condició, actualment es troba en desús però accessible a qualsevol persona que el vol consultar. Al llarg del període de confinament de l'any 2020 es va emprar com a eina de comunicació entre l'escola i les famílies (es publicaven propostes d'activitats, recursos d'interès...), es va iniciar amb una finalitat més documentadora, que recollia alguns esdeveniments especials (com, per exemple, sortides i aniversaris) així com explicacions de les propostes de cada espai. De nou, no trobam una documentació on es vegi la mirada reflexiva del mestre, que convidi a la millora de l'acció educativa.

Aquest format és molt interessant per poder mostrar tant a la comunitat del CEIP Verge de Lluc (famílies, mestres i altres professionals) com a persones externes (mestres, estudiants i altres interessats) com funciona l'escola i com és el seu dia a dia. Ara bé, avui dia el blog es troba molt desorganitzat, amb un sistema de navegació molt poc intuïtiu que suposa un entrebanc pels que el volen consultar. A més, l'estètica i els continguts que estan penjats actualment no tenen cap coherència amb com és el centre realment.

Un aspecte positiu del blog és que moltes de les entrades han estat elaborades per alumnes de les comunitats de mitjans i grans, tenint així una oportunitat de participació en el procés de documentació. Ara bé, aquestes publicacions contrasten bastant amb les elaborades per l'equip de mestres.

El resultat actual del blog, l'única finestra oberta al món de les persones interessades en el CEIP Verge de Lluc, és el d'una plana certament caòtica que contradiu la manera de funcionar del centre.

6.1.6. Informes de febrer i juny

Els informes són formats documentals que s'entreguen a les famílies en paper pels mesos de febrer i juny. Esdevenen la principal eina d'avaluació de la comunitat de petits. Se segueix una avaluació qualitativa, descriptiva, que valora els processos i no pas els resultats.

Per una banda, s'elabora un informe que s'entrega cap al febrer que recull els processos de separació, adaptació, acollida i acompanyament durant els primers mesos de convivència. Consta d'una fotografia i al voltant de dues pàgines de text, que expliquen i analitzen aspectes més relacionats amb les seves emocions, relacions socials, acceptació de les normes i dels límits, maneres de jugar i d'interactuar amb els materials, autonomia... En aquest informe no prenen tanta importància aquells aspectes més relacionats amb els continguts i competències que han assolit o treballat. És elaborat per les tutores de grup.

L'informe de juny també recull com és l'infant en el seu dia a dia, però, a més, recull i avalua els continguts i competències. Espai per espai, les mestres recullen com actua, juga i aprèn cada un dels infants en relació amb els continguts i objectius que, en principi, són plantejats per cada espai d'aprenentatge. Aquest informe conté imatges que complementen el text. Són bastant elaborats i poden arribar a les nou pàgines; això suposa una necessitat de coordinació entre les mestres (ja que totes col·laboren en la seva elaboració) i un volum de feina considerable.

6.1.7. Canals de Telegram

Telegram és una aplicació mòbil de missatgeria i comunicació instantània que permet l'intercanvi de text, imatges, fotografies, vídeos o enllaços. És un servei que es caracteritza pel respecte a la privacitat i la seva seguretat. Una de les seves funcions és la possibilitat de crear canals on només algunes persones publiquen els missatges, i un altre grup participa com a receptor.

Els canals de Telegram, a partir de la situació a causa del confinament, han esdevingut una de les principals eines de comunicació família-escola. Hi ha dos tipus de canals: un canal general de cicle, per tota la comunitat de petits, on es transmeten informacions generals per les famílies (recordatoris, comunicats, etc.) i un canal per cada grup classe on es publiquen informacions i documentació relativa a cada grup.

Aquest segon tipus de canal funciona com una mena de diari d'aula digital, on es combinen text i material audiovisual (fotografies, principalment) per contar els principals esdeveniments, per explicar el dia a dia del grup o per documentar algun aspecte en concret. La documentació, en aquest cas, pren una forma similar a qualsevol xat dels que tant ens acompanyen avui dia, de manera que es rep en forma de missatge a través de l'aplicació.

Entre els avantatges que es poden trobar amb aquest canal o format és que permet compartir la documentació i mantenir la comunicació sense entrar a l'escola (de manera que les famílies que no poden entrar, poden estar informades). També permet tenir la documentació a l'abast, al telèfon mòbil, i es poden configurar les notificacions per estar assabentat al moment de les novetats, si es desitja. Ofereix un contacte més directe i immediat, ja que és una eina que les mestres tenen a l'abast i poden compartir les fotografies i text d'una manera ràpida i senzilla. Un altre avantatge és que possibilita compartir vídeos (cosa que amb la documentació tradicional és més complex) i enllaços.

Ara bé, també presenta alguns desavantatges. Principalment, és que és necessari que totes les famílies tinguin accés a internet, a un dispositiu electrònic compatible, així com les competències digitals necessàries per poder emprar l'aplicació de manera correcta. Hem de tenir en compte que moltes de les famílies tenen problemes econòmics i, algunes, manca d'alfabetització digital. Per altra banda, s'ha de tenir en compte que els canals de Telegram no permeten cap mena de resposta per part de les famílies (només poden publicar les mestres). A més, no es pot saber si els continguts són consultats, quina és la reacció o valoració que es fa. S'ha de tenir en compte, alhora, que l'excés d'informació pot arribar a saturar a les famílies i que les mestres no acaben de desconnectar, ja que tenen els canals i xats als seus mòbils personals.

Cal esmentar que tota la documentació es fa en llengua catalana, llengua vehicular del centre, i que, en cas de necessitar-ho, s'ajuda a les famílies a comprendre el contingut.

6.2. La mirada de les famílies

Els qüestionaris van ser recollits fins dia 7 de maig de 2021. Dels 42 qüestionaris llençats se n'han rebut 27, un 64,29% del total, per la qual cosa es pot dir que la participació és mitjana/alta (tenint en compte les característiques de les famílies abans exposades al context). D'aquesta manera, podem fer una anàlisi coneixent l'opinió de la majoria de les famílies de la comunitat de petits.

Pel que fa a la primera pregunta, “Valores els canals de Telegram?”, la mitjana de la valoració és de 4,63 sobre 5. A la freqüència de consulta d’aquest canal (“Cada quant ho consultes?”), la mitjana és de 4,11 sobre 5 (considerant 1 com a poc freqüent i 5 com a molt freqüent). Aquelles famílies que millor l’han valorat destaquen aspectes com la facilitat a l’hora de comunicar-se, la immediatesa que l’eina ofereix, que s’informi de les novetats o es facin recordatoris. Però el més comú i més valorat per una ampla majoria és que el Telegram els permet conèixer el que els infants fan a l’escola, fet que valoren positivament junt amb les imatges i vídeos que reben.

Altres famílies també han assenyalat aspectes interessants com que els ajuda a parlar amb els fills de les activitats que fan a escola ja que ara “és la manera de poder entrar a l’escola”. També una mare assenjala que “Yo trabajo y así me entero de las cosas que hacen en el colegio” i una família que “Ahora que acaba de comenzar la vida escolar, nos da mucha tranquilidad, seguridad y confianza” (pel que es podria dir que es valora positivament el component d’obertura de l’escola i transparència que aquest tipus de documentació ofereix). Només una de les famílies que l’ha valorat amb 3 o inferior ho justifica amb el fet que només ho consulten quan hi ha coses importants.

Pel que fa al blog, els resultats no són tan positius. Rep una valoració de 3,08 de 5 i una freqüència de consulta de 2,57. Els motius d’aquestes valoracions són a causa que, a la majoria dels casos, és una eina que mai o molt poques vegades han emprat o consultat. N’hi ha que sí que el consideren interessant, però altres famílies assenyalen que ara ha quedat obsolet, que “Tiene un contenido pobre y ofrece poca información relevante. No transmite la esencia del colegio”. També n’hi ha que consideren una eina millor el Telegram per ser més directe i pràctic que el blog (que implica haver d’entrar freqüentment per consultar si s’ha fet o no alguna publicació).

Els informes són l’eina que rep la valoració més alta per part de les famílies, amb un 4,68 sobre 5 (i només una família de les enquestades que l’ha puntuat amb una nota inferior a 4). D’entre les que han volgut afegir algun comentari, es pot destacar que es valora, principalment, perquè permet veure els avenços, evolució i aprenentatges dels infants. Un dels aspectes positius més repetits és que sigui una eina tan individualitzada i personalitzada. N’hi ha que també valoren el nivell de detall, que puguin conèixer les debilitats i fortaleces del seu infant a cada espai i també en general. Una família considera els informes “La via més completa per conèixer l’experiència del meu fill”; altra valora positivament tenir una mirada professional en el creixement dels seus fills i, en darrer lloc, és destacable una aportació que valora que no es

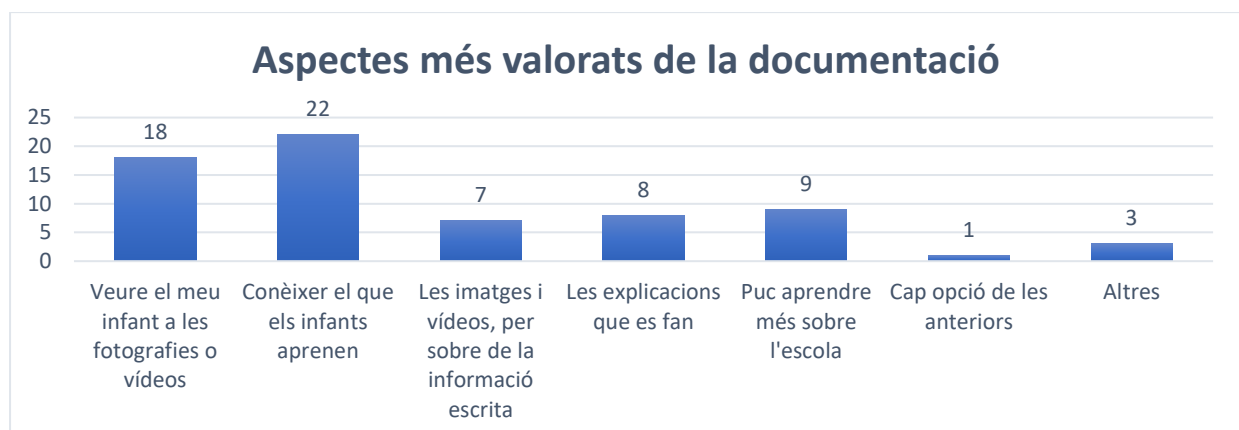
cataloguin les habilitats sinó que descrigui com és el seu infant d'una manera global. No s'ha rebut cap crítica d'aquest apartat.

Onze de les famílies que han fet entrega de les enquestes han pogut respondre a la segona part d'aquesta, que consistia a valorar els formats documentals que es podien consultar abans de la pandèmia, ja que se situen a l'interior del centre. Així, es pot trobar que les famílies valoren positivament els plafons, amb un 4,6 sobre 5, tot i que la freqüència de consulta decau a un 3,6 (una mitjana més baixa que als formats actuals, en línia). D'entre les justificacions que s'han fet, es destaca que moltes vegades no tenen temps de consultar-los. Una família assenyala que feia les funcions que ara fa el Telegram.

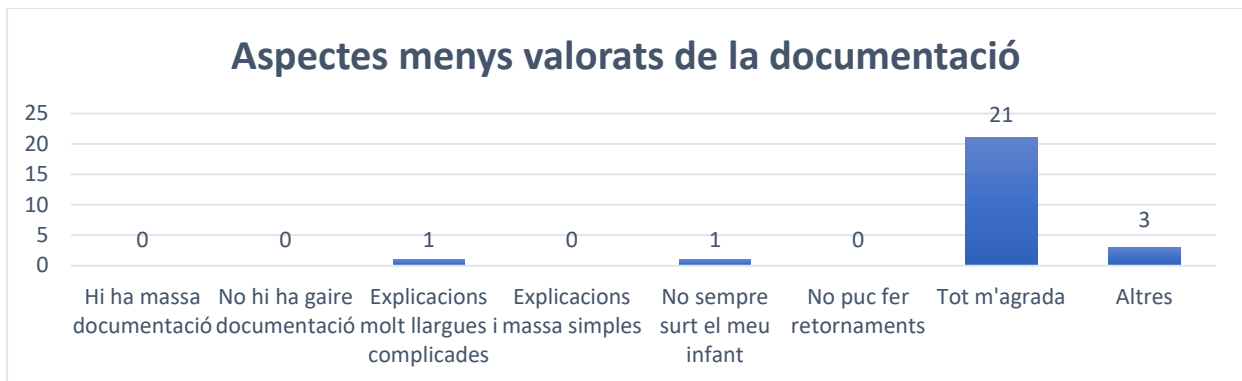
El llibre de les famílies es valora també de manera positiva (4,45 sobre 5) i, de nou, presenta un valor inferior en la freqüència de consulta (3,45 sobre 5). Algunes persones han assenyalat que el troben una eina preciosa per conèixer altres famílies, els companys, mestres i activitats, però alguna família ha assenyalat que no coneixia aquest format.

El llibre de vida a l'escola, en darrer lloc, també és ben valorat (4,33 sobre 5), tot i que d'una manera inferior a altres formats. La freqüència de consulta torna a ser menor (3,44 sobre 5), principalment a causa que moltes de les famílies no coneixien el recurs. Aquest apartat incloïa una pregunta sobre si consideraven més interessant aquest llibre o els canals de Telegram actuals, i només dues de les famílies van dir que els valoraven per igual i la resta no va respondre o va considerar que era menys útil.

L'enquesta, com s'assenyala a la metodologia, incloïa un apartat per recollir aquells aspectes més i menys valorats a la documentació. Els resultats es poden observar als següents gràfics de barres. Cal tenir en compte que era una pregunta de selecció múltiple, de manera que en moltes ocasions una família ha pogut triar més d'un aspecte.

Font: elaboració pròpia

Font: elaboració pròpia

Podem veure que el més valorat és “veure què és el que els infants aprenen”. També es valora molt que els infants apareguin a les fotografies o vídeos, però, com es pot observar al segon gràfic, no els suposa un problema que no surtin sempre. Es pot destacar que només set de les famílies enquestades consideren més importants les imatges i vídeos per sobre de la informació escrita. Entre els aspectes positius que tres de les famílies han volgut afegir, trobam una família que afirma que li és tan important la imatge com el text, una altra destaca l’atenció que es fa cap a tots els infants i una darrera destaca que troba que cada format documental té un sentit: mentre Telegram dona “informació més general, mostrant a tots sense destacar a ningú sobre la resta”, els informes donen informació detallada sobre cada un.

També és sorprenent que una ampla majoria no tengui cap aspecte negatiu a assenyalar. Les tres respostes que han volgut afegir un altre aspecte que consideren millorable inclouen: dificultats idiomàtiques (tota la documentació s’elabora en català), excés de fotografies i una petició per rebre més informació d’una manera més constant d’alguns espais que potser estan més oblidats a la documentació.

Tretze de les famílies enquestades solen consultar la documentació en família, amb els infants. Ara bé, un 25% dels que han donat resposta afirmen que consulten la documentació en solitari o en parella (sense compartir-lo amb els infants). Sis famílies han volgut deixar alguna proposta o aportació que consideren adient en la millora de la documentació pedagògica:

- Poder conèixer l’idioma
- Fer un resum setmanal de les activitats dels infants
- Fer una reunió cada dos mesos per tenir un seguiment

- La documentació els serveix perquè l'infant els conti el que fa a escola amb més detall
- Hi ha un excés de fotografies als canals de Telegram
- És una meravellosa eina per poder apropar-se a l'escola i els aprenentatges i evolució de la seva filla

D'aquests resultats, per tant, podem veure com les famílies valoren, en general, molt positivament els esforços de l'escola pel que fa a documentació, especialment l'eina de canals de Telegram, els informes i els plafons. Veim com, clarament, hi ha una major freqüència de consulta a través d'aquest canal que amb els presencials, alguns dels quals eren desconeguts per a moltes famílies.

6.3. La mirada de les mestres

Les entrevistes realitzades a les tres tutores de grup del CEIP Verge de Lluc són molt esclaridores vers la mirada que aquestes mantenen en relació amb la documentació pedagògica. Es poden consultar les transcripcions íntegres a l'Annex II, però a continuació es recullen aquells trets més destacables.

L'equip de tutores del CEIP Verge de Lluc manté una mirada sobre la documentació bastant similar. Les tres destaquen la funció comunicativa, cap a les famílies, però també dues d'elles destaquen el vessant reflexiu i d'autoconsciència que pot oferir la documentació.

Entre les dificultats que troben a l'hora de poder documentar, afirmen que el temps sol ser-los insuficient, ja que es prioritza el benestar emocional i és difícil compaginar la documentació amb estar de manera completa i conscient a l'espai. En general, consideren que hi ha molta demanda de l'adult que han de respondre i és un temps que no poden emprar en documentar.

Pel que fa a l'organització que segueixen, afirmen que han estat els pioners a l'escola en fomentar la documentació. Principalment segueixen una documentació fotogràfica i recullen la informació mitjançant llibretes d'observació. Pel que als recursos que disposen respecta, les tres coincideixen que manca temps a posteriori per organitzar la recollida. Però consideren que la resta de recursos són suficients, si bé caldria optimitzar-los i ser més àgils. Finalment, una de les mestres apunta que seria interessant tenir una alternativa al mòbil personal per poder recollir les fotografies.

Pel que fa a la relació entre documentació i famílies, les tres coincideixen en la poca participació per part de les famílies i la manca de retornament pel que fa a la documentació. Consideren que és possible que moltes no tinguin un nivell de comprensió molt alt (dificultats idiomàtiques, manca de competències, recursos o alfabetització...), que fa que la documentació hagi de ser visual i fàcilment comprensible. Ara bé, s'assenyala que s'ha de tenir, alhora, certa rigorositat en el contingut i ha de ser ric (perquè hi ha famílies que sí que tenen més comprensió).

Una de les mestres discrepa que la baixa participació i retornaments siguin donats pel perfil de les famílies: assegura que a altres escoles, amb perfils familiars completament diferents, tampoc es fan aquests retornaments que demanen els centres. Afirmar, ara bé, que abans podien tenir més retornament (quan podien entrar a l'escola i observar les seves reaccions). Actualment, només poden retornar per Telegram (per un xat privat) o a l'escola.

Les tres consideren que la documentació pot ser una bona eina per donar a conèixer el centre i els aprenentatges de l'infant, i que moltes de les que han arribat actualment (per criteris metodològics) ho han fet gràcies a donar a conèixer, com és el centre mitjançant la documentació (a través d'un vídeo de portes obertes que es pot consultar al següent enllaç: https://www.youtube.com/watch?v=N_yCYWLFWJA). Pensen que pot ser una eina útil per obrir l'escola a les famílies i altres persones interessades.

En darrer lloc, les mestres fan una valoració de cada format de documentació posat en marxa els darrers anys. Coincideixen en el fet que els canals de Telegram tenen un factor d'immediatesa i que mostra la vida de grup, però una de les tutores lamenta que s'hagin de fer les publicacions en horari no laboral.

Els plafons dels passadissos es perceben com a positius, però es dubta de si resulta útil per les famílies i s'assenyala que queden obsolets en poc temps perquè els infants no s'identifiquen amb les imatges. Sobre els informes, s'assenyala la gran quantitat de feina que requereixen, però les tres el perceben com quelcom enriquidor. Lamenten, però, que no senten que les famílies ho valorin. Pel que fa al blog, coincideixen que és una eina que actualment no és útil i ha quedat desfasada. Contràriament, el llibre de les famílies és valorat positivament per les tres, que el consideren adient i que funciona per les famílies i infants.

Dues d'elles pensen que no hi ha un excés de canals, sinó que cal tenir clar per qui ha d'estar dirigit cada un i la seva finalitat. Ara bé, una tutora pensa que hi ha un excés de canals que cal simplificar.

7. El què, el qui i el com de la documentació pedagògica a la comunitat de petits

Una vegada feta aquesta mirada a la realitat de la documentació pedagògica de la comunitat de petits del CEIP Verge de Lluc, es pot passar a fer una sèrie de reflexions i aportacions sobre el qui i el com de la documentació.

7.1. El què

Què interessa documentar? Què és el que es vol recollir i mostrar? Cal tenir molt clar quin és el contingut que es vol transmetre a través de la documentació. Es poden identificar:

7.1.1. Processos individuals

Per una banda, és imprescindible que es recullin processos individuals de cada un dels infants. El CEIP Verge de Lluc considera a cada un dels infants com individus amb identitat pròpia que cal escoltar i valorar i té una actitud de reconeixement individual cap a cada un d'ells. Actualment, aquesta recollida dels processos individuals dels infants es du a terme mitjançant els informes, el format més valorat per les famílies i que més hores de preparació comporta. Ara bé, és suficient enviar un informe semestral per mostrar processos individuals dels infants?

Enguany, el grup de practicants que hem pogut vivenciar el CEIP Verge de Lluc hem plantejat una nova eina de recollida dels processos individuals: es tracta de petites històries que narren (a través de text i fotografies) un breu instant de l'infant en la vida a l'escola. Aquesta és una recollida dels processos individuals dels infants, que es pot consultar als annexos (Annex IV), i funciona com un fragment d'un moment quotidià de l'infant. Permet una visió més directa i propera d'aquest i dona rellevància al valor educatiu que gairebé qualsevol moment del dia a dia pot oferir.

Com hem arribat a mitjan curs i hem posat en marxa aquest format documental al llarg de la nostra estada, les "Petites històries de l'infant" s'entregaran conjuntament amb els informes de final de curs. Però potser seria millor plantejar l'entrega durant un altre període (finals del primer trimestre, per exemple), per tal de poder mostrar els processos individuals no només a

final de curs, sinó al llarg de tot l'any. D'aquesta manera, els processos individuals serien recollits a través d'una eina més avaluadora, com són els informes, així com amb una eina més narrativa, que no té aquest vessant avaluador, però que mostra els infants, els aprenentatges i els processos individualment.

7.1.2. Processos grupals

A part de recollir els processos individuals, és imprescindible recollir-ne els grupals. Aquests permeten esbrinar quin és el funcionament del grup i els aprenentatges que es porten a terme dins la comunitat. No es centren en cap individu en concret, sinó que el protagonista és l'aprenentatge que es genera a l'escola.

Per valorar els processos grupals, ara bé, cal tenir en compte que és necessari certa "cultura documental" per part de tots els membres de la comunitat. Les famílies del centre, com es veu a l'enquesta, valoren molt positivament que els seus infants surtin a la documentació (si bé no valoren negativament que no surti). Però aquesta dada ja ens deixa intruir que es troben a un moment on perceben la documentació com quelcom per observar el seu fill (de fet, valoren d'una manera més positiva aquells formats que recullen processos individuals). Cal continuar una feina, doncs, de potenciació de les eines de documentació que valorin els processos grupals i que es percebin igualment importants.

D'entre les eines que recullen aquest tipus de processos, enguany trobam el canal de Telegram, així com els plafons, llibre de les famílies i llibre de vida a l'escola. Crec que es pot fer, ahora, una divisió entre:

- Eines (semi)permanents: com el cas dels plafons, són les eines que no s'actualitzen d'una manera molt freqüent, sinó que es poden mantenir en el temps. Això no vol dir que no siguin vàlides, però cal revisar-les de tal manera que el contingut segueixi essent coherent i tengui sentit.
- Eines no permanents: és el cas d'aquelles eines, com el Telegram, que tenen un caràcter més efímer, però que ahora permeten major immediatesa (que tan valorada és per les famílies).

Els practicants i l'equip de mestres, durant l'estada al CEIP Verge de Lluc, hem posat en marxa eines de documentació de processos grupals no permanents. La més representativa d'aquestes eines és el que hem denominat com a "Teixint experiències de la comunitat": un títol en gerundi (una forma no finita del verb) que ja ens deixa entreveure que es tracta de plafons vius, no

finits, que s'amplien a mesura que els petits projectes i vivències es van desenvolupant. Es poden veure exemples a l'Annex IV d'alguns d'aquests plafons, que són quelcom orgànic que canvia de forma amb el temps.

7.2. El qui

Cal tenir molt clar per qui va dirigit cada un dels formats documentals per poder focalitzar el tipus de contingut i finalitat de cada un d'ells. Per això, es pot fer una classificació dels agents de la documentació que prenen més importància al centre.

7.2.1. Les famílies del CEIP Verge de Lluç

Les famílies són el principal destinatari de la documentació pedagògica al CEIP Verge de Lluç. Segons han pogut traslladar, valoren molt bé la documentació que es fa actualment, així com la majoria de formats. Principalment, tenen la intencionalitat de conèixer què és el que fa el seu infant a l'aula (els processos individuals), però també valoren els processos grupals. Per tant, consider que les famílies han de continuar disposant de diversos formats documentals.

Per una banda, Telegram els permet tenir una finestra cap a l'escola d'una manera més o menys immediata, cosa que permet la transparència. Ha de continuar essent una eina de comunicació i una eina per poder traslladar petites pinzellades del que es fa a l'escola, especialment perquè moltes famílies no poden entrar al centre i tenen dret a conèixer. Pens que, si es vol que valorin la tasca educativa, és necessari que s'expliciti el contingut educatiu que hi ha a les publicacions que es fan: per exemple, en lloc de només enviar fotografies i descripció dels infants jugant amb cucs de seda, caldria dir els aprenentatges que hi ha al darrere (respecte per la natura, foment de la cura de la fauna...). Si com a escola es té clar que tot és educatiu i les propostes tenen unes finalitats, caldria compartir amb els pares l'aprenentatge que aquestes generen. És una bona manera de poder convèncer que a l'escola realment aprenen i anar construint una cultura de la documentació.

A les enquestes, han manifestat una major freqüència de consulta als canals en línia que als presencials. Crec que, per les mides del passadís, els plafons poden mantenir-se, però potser no cal que les famílies siguin les principals receptores. Pens que també poden gaudir d'ells, tot i que la manera de donar a conèixer l'escola i els aprenentatges s'hauria de mantenir, principalment, en canals que realment es consulten i els són còmodes.

Els plafons, per tant, es podrien orientar cap a, per exemple, persones interessades en educació que venen a visitar el centre. Això permetria que els plafons poguessin ser un suport més artístic, amb un llenguatge i contingut més poètic (mentre que la majoria de famílies, ara per ara, necessiten uns missatges més clars i directes que poden arribar mitjançant altres canals).

Per conèixer els processos individuals, els dels seus infants, crec que és imprescindible mantenir els informes. Esdevenen una molt bona eina per a l'avaluació i reflexió conjunta entre família i escola. Crec que les històries individuals abans esmentades també tenen als familiars com a principal públic objectiu, obtenint així una mirada una mica diferent que recull els processos del seu infant.

7.2.2. Els infants de la comunitat de petits

Els infants també han de ser tinguts en compte a l'hora de documentar. Com deia una de les mestres a l'entrevista, la documentació sembla que està més dirigida cap als adults que cap als infants.

L'alumnat també pot gaudir de la documentació i, com s'ha assenyalat al marc teòric, ser conscient dels processos i sentir-se reconegut. Per això, és necessari, a part que les famílies puguin compartir la documentació amb ells a casa i poder recordar els processos, mostrar-los la documentació a l'escola. "Teixint experiències de la comunitat" són una sèrie de plafons que s'han disposat a l'abast dels infants (a la seva altura, a un espai compartit per tots els grups, amb text amb lletra de pal...) perquè puguin veure el que ells i altres grups van construït a través dels seus petits projectes. Així, s'intenta que, a través de la documentació present, es puguin generar nous aprenentatges. La consulta d'aquests plafons pot generar converses, inquietuds i necessitats de les quals els infants, junt amb les mestres, poden estirar. Pens, doncs, que és necessari seguir explorant tant aquest format com altres perquè estiguin disponibles pels infants.

7.2.3. L'escola i les mestres

En darrer lloc, en el *qui* de la documentació entren en joc les necessitats de l'escola i de les mestres. Com a agents actius i promotores de la documentació, aquestes necessiten, clarament, eines perquè les famílies puguin fer un retornament sobre la feina i valorar la tasca documental, si ho consideren. A les entrevistes a les mestres, que es van realitzar prèviament als qüestionaris, no esperaven que les famílies valoressin tant positivament la feina com realment

s'ha evidenciat amb els qüestionaris. És cert que a través de la presencialitat, quan les famílies podien entrar al centre, es podia comentar conjuntament en persona, però potser calen petites enquestes de satisfacció (que la mateixa eina de Telegram permet) o demanar directament a les reunions amb les famílies que es fan al llarg del curs.

L'escola també té la necessitat d'obrir-se a altres perfils familiars, que vulguin assistir perquè considerin que té una metodologia adient, com ja s'ha explicat a la contextualització. Per això, és necessari fer una feina de documentació oberta a qualsevol persona interessada en conèixer el centre a través d'Internet. El blog actual és l'única finestra disponible per la gent aliena i, realment, no pens que representi l'escola.

Per tant, aquelles persones interessades a conèixer el centre (famílies que no són del centre, mestres, estudiants i professionals que vulguin aprendre del CEIP Verge de Lluc) haurien de comptar amb documentació útil tant en línia (on es fa el primer contacte), així com a l'escola (mitjançant els plafons, que haurien de ser una narració que explica què és el centre a través de les parets).

7.3. El com

El principal obstacle que podem trobar és el com de la documentació. S'han plantejat diferents formats documentals que donen resposta a la majoria de les necessitats dels infants. Però com es pot dur a terme tota aquesta feina, tenint en compte el temps que implica?

Sabem que el temps és el principal obstacle que les mestres tenen a l'hora de poder documentar. Cal, doncs, fer una tasca de gestió del temps i simplificació de les feines.

Per una banda, seria ideal fer una organització temporal i de recursos humans que permetés, dins la jornada laboral de les mestres, disposar d'una hora setmanal per poder fer la tasca de documentació i avaluació. Durant la jornada escolar es poden recollir els materials documentals mitjançant els diferents registres, però cal fer tota la feina de documentació (selecció, reflexió, organització...) en un moment sense infants. Si bé és una mica complicat dur a terme aquesta tasca de coordinació (més encara quan a una escola, especialment a aquesta, no sol sobrar el temps), permetria poder tenir una major organització i, alhora, poder compartir la documentació entre les mestres i reflexionar conjuntament.

Per tal d'optimitzar la feina, és molt necessari tenir clar quins han de ser els formats documentals prioritaris i per a qui és cada un d'ells. Per tal d'aconseguir una major sostenibilitat, planteig:

- Limitar les publicacions al Telegram a una setmanal que reculli els principals esdeveniments i aprenentatges sorgits i a una altra de mensual més completa que reculli algun procés que pugui ser interessant per a les famílies. D'aquesta manera, es pot mantenir certa immediatesa, però el contingut estarà seleccionat amb més perspectiva, prioritzant la publicació d'allò realment important (actualment les publicacions es fan sense cap temporalització).
- No continuar fent el llibre de vida a l'escola (és una funció que pren el Telegram i té major acollida per part de les famílies i practicada per part de les mestres).
- Eliminar el blog. Crear una pàgina web amb informació més o menys estàtica i permanent (amb un manteniment mínim) que funcioni com una petita finestra cap a l'escola. Ha de ser coherent, estèticament i pel que fa al contingut, amb la pràctica de CEIP Verge de Lluç. Com és quelcom a escala de centre, crec que s'hauria de realitzar a alguna comissió intercomunitària.
- Reduir el volum de pàgines que impliquen els informes, com ja s'ha plantejat a alguna reunió de comunitat. Actualment, amb nou pàgines per infant als informes finals i una als de febrer, suposen un volum total de al voltant de 450 pàgines anuals (una xifra poc sostenible, tot i ser el més valorat per les famílies). Per això, seria ideal fer informes amb tot el contingut competencial només als infants de cinc anys, i a la resta fer uns més reduïts. Això suposaria reduir a la meitat el volum de feina.
- Fruit d'aquesta reducció, és més o menys viable la continuació de les històries individuals dels infants. Només es fa una història per infant, de manera que basta que una mestra reculli una setmanal. Els practicants hem preparat unes plantilles per facilitar la feina i només s'han de seleccionar les fotografies i fer una petita narració.
- Continuar amb els plafons "Teixint experiències de la comunitat", ja que són un format que pot ser molt útil als infants i generar aprenentatge. A més, no requereix una gran feina per part de les mestres, ja que només s'han de penjar, amb xinxetes, una selecció de fotografies, produccions dels infants. És una feina que es pot fer durant la jornada

escolar, a mesura que les experiències van avançant. És important, també, que només es faci dels projectes que donin més joc i dels quals es pugui estirar més.

- Canviar la perspectiva vers els plafons: no cal actualitzar-los gaire freqüentment perquè els infants no siguin els mateixos, sinó només quan el contingut ja no sigui vigent ni coherent. A més, en cas de necessitar un canvi, es pot aprofitar la feina feta mitjançant els canals de Telegram.
- Continuar amb el Llibre de les famílies tal com estava plantejat: és una documentació que se construeix conjuntament entre família i escola i només cal imprimir les imatges.
- Seguir fent els llibres recopilatoris sempre que es tinguin practicants que puguin dedicar-se a fer-los. No ha de ser una tasca més de les mestres més enllà de la supervisió.
- Crear algun suport per informar les famílies de quines són els formats de documentació existents i que poden consultar, així com una petita descripció de cada un d'ells. Això podria funcionar per evitar que hi hagi famílies que no coneixen (i per tant, no valoren) molta de la feina de documentació que es fa.

Som conscient que aquest segueix sent un volum de feina molt alt. És sostenible? Segurament la resposta continuï sent no. Potser la documentació, sense cap figura que es pugui dedicar a ella de manera completa i conscient, pot no ser sostenible.

La documentació pedagògica és només una de les moltes competències que un mestre ha d'integrar en el seu quefer. Però si volem explotar-la al màxim perquè confiam en les seves potencialitats, calen moltes hores de feina. Està clar que hem de seguir reflexionant sobre la documentació, experimentar amb nous formats documentals, seguir formant-nos i assolir una major experiència que permeti, a poc a poc, fer-la sostenible.

8. Conclusions

Les conclusions d'aquest Treball de Final de Grau es vertebren en la revisió dels objectius establerts al principi del document, que ja corresponien a cada una de les diferents parts del procés d'elaboració del treball. Aquesta revisió em permet fer reflexions que sintetitzen els meus aprenentatges vers la teoria i el procés de construcció d'una investigació aplicada.

Per una banda, l'objectiu "Recollir i organitzar informació teòrica sobre documentació que serveixi com a punt de partida per al treball" es pot definir com assolit. El marc teòric m'ha permès aprofundir més en els autors que havíem pogut tractar al llarg de la carrera en relació amb la documentació (Hoyuelos, Ferri, Bonàs...) i, ahora, descobrir-ne d'altres (Dolci, Davoli, Suárez...). La tasca de recerca no ha estat fàcil, ja que encara no hi ha gaire informació publicada al respecte fora dels contextos de Reggio Emilia, Pamplona i part de Catalunya. Sens dubte, això és una mostra que, avui dia, la documentació pedagògica només està consolidada en uns pocs centres educatius, tot i les seves fortaleses i virtuts. Contrasta molt el fet de trobar-nos en l'era de la informació, on, fins i tot, la vida privada es fa pública a les xarxes socials, i que moltes escoles encara no tinguin una documentació que els doni visibilitat a elles mateixes i a la seva feina. M'ha sorprès, ahora, que, si bé en la recerca teòrica he consultat el Currículum d'Educació Infantil de les Illes Balears, no he trobat cap referència directa a la documentació pedagògica. Supòs que, amb la introducció de la pràctica per part dels mestres i de les escoles, es podrà recollir i consolidar d'una manera oficial. Pot ser una primera passa perquè l'administració pugui planificar els recursos necessaris (temps, formació al respecte, material de recollida com càmeres fotogràfiques...).

La recerca teòrica m'ha demostrat els significats ètics i polítics que la documentació pedagògica té: es tracta de mostrar no només el que es fa a l'escola, sinó els aprenentatges, la feina de les mestres, els infants... Crec que té especial importància en els contextos més desfavorits i silenciats per la societat mostrar el que els seus infants són capaços. La visibilitat és clau en la documentació, però també pot ser molt útil pel que fa a reflexió i comunicació. He après que, gràcies al profund lligam que hi ha entre l'escolta, l'observació i la documentació, es generen uns processos cognitius en el mestre que el fan reflexionar sobre la seva tasca, sobre la mirada que té i que vol transmetre vers la infància, educació i feina docent. Haver de comunicar suposa, abans, qüestionar el que es fa i es vol transmetre. També he pogut aprendre, gràcies a la teoria, que les famílies tenen el dret de gaudir una documentació de qualitat que els mostri aprenentatges individuals (del seu infant, d'una manera més avaluativa) així com una mirada d'educació i infància coherents amb el centre. Això permet que les famílies puguin valorar i comprendre els centres i la seva manera de fer.

Si una cosa m'ha quedat palesa és que no hi ha dues maneres iguals de documentar: les tècniques, formats documentals i suports poden ser infinitament variats. Es tracta que cada escola, segons les seves necessitats, trobi les eines més adequades. Al principi del procés

d'elaboració d'aquest treball em vaig plantejar com trobar eines útils per als contextos socioculturals complexos, en general. El procés d'elaboració m'ha permès veure que és una tasca impossible generalitzar un model vàlid per tots els contextos socioculturalment complexos: no tots tenen el mateix perfil de família, implicació per part dels docents, models educatius que encaixin amb la documentació pedagògica... Les receptes universals no funcionen: “Dewey no dicta receptes pedagògiques perquè l'educació és una experiència que el mestre i el nen viuen junts a l'escola en el moment en què la viuen i en el país on la viuen” (Carreras, 2015, p. 27). Tan important és el context i l'adaptació a cada situació que fins i tot el context temporal en què ens trobam, amb unes limitacions derivades de la pandèmia de la Covid-19, ha permès que l'escola hagi hagut d'explorar noves vies de documentació que, en part, han resultat ser més positives que les anteriors.

En darrer lloc, la recerca teòrica ja m'havia començat a deixar veure que, sovint, els grans oblidats de la documentació són els mateixos infants. Pocs autors feien referència a una documentació pròpia de les aules i dels seus infants, on ells siguin els que la consulten o, fins i tot, la construeixen. Crec que aquest tema, el paper dels infants en el procés de documentació, podria ser una línia d'investigació molt interessant per tal de descobrir quin és el rol que tenen i quin el que poden tenir.

D'altra banda, l'objectiu “Analitzar la realitat del centre CEIP Verge de Lluc pel que fa a l'ús actual de la documentació, el context sociocultural i els recursos dels quals es disposen” també es pot definir com assolit. Aquest procés analític de la realitat global de la documentació pedagògica a la comunitat de petits m'ha permès establir un primer contacte amb l'estudi de cas que, al present treball, ha emprat un procediment variat.

L'anàlisi de les formes documentals només ha estat possible gràcies a l'etnografia, que m'ha permès comprendre els significats i processos de documentació des d'una primera persona. L'elaboració paral·lela, com a practicant, de tot un procés d'investigació de noves maneres d'observar i documentar a l'escola, m'ha ajudat molt en aquest sentit. Si bé la teoria és la base per conèixer la documentació, crec que puc dir que és amb la pràctica com es descobreixen les seves majors virtuts i dificultats.

L'anàlisi de la mirada de les mestres m'ha permès poder aprendre sobre l'elaboració d'entrevistes-conversa on s'han plantejat les preguntes en tres mòduls en funció del tema a tractar. Crec que això permet poder tenir clar el pensament en concret de cada mestra en relació

amb cada apartat. Consider que, a més, ha permès a les mestres poder fer una aturada i reflexionar i compartir els seus pensaments.

Per contra, l'anàlisi de la mirada de les famílies vers la documentació ha estat un procés que m'ha permès apropar-me a l'anàlisi més quantitativa, ja que he hagut d'elaborar una enquesta, treballar les dades i analitzar els resultats i gràfics creats. Crec que he aconseguit crear un model de qüestionari adaptat a la realitat del centre, que és vàlid per tots els perfils de famílies del centre, amb la combinació de preguntes tancades i obertes. De fet, la Comissió de Documentació i Espais de l'escola ha sol·licitat la seva adaptació i ús per altres comunitats.

De nou, he vist que els processos d'investigació i tècniques per a la recollida i tractament de les dades han d'estar profundament lligats al context. Tenc clar que el model de qüestionari hagués pogut ser molt diferent si les famílies tinguessin interioritzada una cultura de la documentació, o si les seves capacitats expressives i comprensives fossin altres.

Pel que fa al tercer objectiu, "Plantejar una millora de la documentació del CEIP Verge de Lluç", crec que era un dels més ambiciosos. Si bé sí que s'han plantejat unes recomanacions pràctiques (com les investigacions aplicades solen aportar), no s'ha elaborat "un pla de documentació sostenible d'acord amb els recursos i realitat de l'escola". No pens que fos necessari elaborar un nou pla, ja que ja hi ha un sistema de documentació funcional, sinó que calia una revisió d'aquest per optimitzar, principalment, la seva sostenibilitat.

Al llarg de l'elaboració del TFG i formant part del procés d'elaboració de la documentació he pogut observar com la sostenibilitat és clau: sense recursos temporals i organitzatius, principalment, la documentació esdevé molt complexa. Realment, ha de ser un element més integrat dins el quefer educatiu. Si es percep com quelcom extern i alien a la pràctica i suposa més esforços dels que es podrien considerar normals, es pot afirmar que no és una documentació sostenible. La sostenibilitat, doncs, passa per la bona planificació i l'estipulació d'uns objectius assolibles en funció dels recursos.

En darrer lloc, es pot dir que l'objectiu "Investigar maneres de fer una documentació més participativa i menys unidireccional" no s'ha treballat de manera completa. Sí que s'han introduït eines de recollida de la veu de les famílies que abans no existien (les enquestes) que han afavorit que el procés de documentació sigui una mica menys unidireccional. Però és cert que, com la cultura de documentació encara s'està treballant a poc a poc, no s'ha plantejat que les famílies puguin participar d'una manera més activa del procés. Potser quan la documentació ja estigui

més consolidada i les famílies estiguin més familiaritzades amb ella, podran sorgir maneres de participació que afavoreixin la bidireccionalitat plena. Consider que aquest tema es podria plantejar com una via de continuació del present treball: Si la documentació és compartir, per què el seu sistema és tan unidireccional? Crec pertinent que es faci una revisió de la documentació per poder prendre la següent accepció de “compartir”: “Tenir o usar en comú, juntament amb altres” (DCVB, s.d.).

De la mateixa manera, una altra via de continuació podria ser la posada en marxa de les recomanacions pràctiques recollides a “El com de la documentació”, així com la seva posterior anàlisi i avaluació. Un altre aspecte que es podria tractar en una possible continuació és la investigació, més en profunditat, de com apropar la documentació a la realitat multicultural de molts de centres (el CEIP Verge de Lluç inclòs) no només a escala idiomàtica, sinó més aviat mitjançant la comprensió de la idea d’educació, escola, infant i mestre que cada cultura presenta i esbrinant quin pot ser el paper de la documentació pedagògica en aquests casos.

He descobert que la documentació pedagògica és un tema tan fascinant i obert que em motiva per seguir formant-me i conèixer més en profunditat aquest camí.

Es podria dir que la bona planificació i acompliment de cada una de les etapes estipulades a la metodologia m’han permès poder fer aquest treball amb tranquil·litat i gaudint del procés. He tingut la sort que la línia temàtica d’aquest TFG ha coincidit amb la línia de treball que hem estat fent com a practicants al CEIP Verge de Lluç i amb la formació en documentació pedagògica i observació que s’ha treballat a la comunitat de petits de l’escola durant el curs 2020/21. Per tant, vull agrair a totes les mestres d’infantil i companyes de pràctiques la seva implicació, ajuda i facilitats que m’han oferit al llarg de tot el procés.

9. Referències

- Altimir, D. (2009). Escoltar per documentar. A Xarxa Territorial de Catalunya (Ed.) *Documentar la vida dels infants* (pp. 35-49). Rosa Sensat.
- ARA Balears (16 de gener de 2021). No siguis racista, parla-li en català. *ARA balears*.
https://www.arabalears.cat/opinio/no-siguis-racista-parla-li-catala_1_3063233.html
- Arnáiz, V. (1999). Los padres en la escuela infantil ¿Clientes o cooperadores?. *Cuadernos de Pedagogía*, (282), pp. 35-39.
- Bastida, J. (29 de desembre de 2020). Alarma vecinal en las viviendas de Verge de Lluc al tener que pasar por 'El túnel del terror'. *Ultima Hora*.
<https://www.ultimahora.es/sucesos/ultimas/2020/12/29/1226241/preocupacion-alarma-vecinal-viviendas-verge-lluc-tener-pasar-por-tunel-del-terror.html>
- Bonàs, M. (2006). L'art del pintor de paisatges: reflexions entorn de la documentació. *Infància: educar de 0 a 6 anys*, (151), 24-28.
- Carreras, C. (2015). John Dewey i l'educació democràtica. *Educació i Història: Revista d'Història de l'Educació*, (25), pp. 21-42.
- CEIP Verge de Lluc (2018). *Projecte educatiu de centre*.
- “Compartir” *Diccionari de la llengua catalana de l'IEC*. Institut d'Estudis Catalans. Recuperat el 2 d'abril de 2021 de <https://dlc.iec.cat/Results?DecEntradaText=compartir>
- Davoli, M. (2009). Documentar processos, recollir traces. A Xarxa Territorial de Catalunya (Ed.) *Documentar la vida dels infants* (pp. 13-23). Rosa Sensat.
- “Documentar” *Diccionari de la llengua catalana de l'IEC*. Institut d'Estudis Catalans. Recuperat el 2 d'abril de 2021 de <https://dlc.iec.cat/Results?DecEntradaText=documentar>
- Dolci, M. (2009). Afinant els ulls per captar moments. A Xarxa Territorial de Catalunya (Ed.) *Documentar la vida dels infants* (pp. 25-33). Rosa Sensat.
- Encinas, I. (març de 1994). El modelo etnográfico en la investigación educativa. *Educación*, 3(5), pp. 43-57.
- Equip de Gestió de la Diversitat (2018). *Diagnòstic de convivència: barri Verge de Lluc*. Ajuntament de Palma.
- Feliu, M. (13 de setembre de 2019). Pere Mayans: “El que no poden suportar és que pensem que el català sigui igual que la seva llengua”. *L'unilateral*.
<https://unilateral.cat/2019/09/13/pere-mayans-el-que-no-poden-suportar-es-que-pensem-que-el-catala-sigui-igual-que-la-seva-llengua/>

- Fernández, C. (25 de març de 2021). Derecho a la desconexión digital: qué es y por qué es tan difícil respetarlo en tiempos de la COVID-19. *La Vanguardia*. <https://www.lavanguardia.com/economia/20210325/6605207/derecho-desconexion-digital-dificil-tiempos-covid19-brl.html>
- Ferrer, M. I Riera, M. A. (2015). Relaciones y encuentros con las familias en Educación Infantil. *RELAdeI. Revista Latinoamericana de Educación Infantil*. 4(2), pp. 27-42.
- Ferri, G. (2015a). La documentació educativa entre mite i realitat (II): La funció cognitiva de la documentació. *Infància: educar de 0 a 6 anys*, (205), pp. 6-11.
- Ferri, G. (2015b). La documentació educativa: Entre mite i realitat (III) La funció cognitiva de la documentació. *Infància: educar de 0 a 6 anys*, (206), pp. 8-13.
- Hoyuelos, A. (2004). *La ética en el pensamiento y obra pedagógica de Loris Malaguzzi*. Rosa Sensat.
- Hoyuelos, A. (2007a). Documentació com a narració i argumentació. *Guix d'infantil*, (39), pp. 5-9.
- Hoyuelos, A. (2007b). Documentar amb vídeo. *Guix d'infantil*, (39), pp. 23-24
- Hoyuelos, A. (2012). Les imatges fotogràfiques com a documentació narrativa. *Infància: educar de 0 a 6 anys*, (188), pp. 7-15.
- Marina, L. (5 d'abril de 2021). Desmantelado un centro de producción de marihuana del clan del Seco en Palma. *Diario de Mallorca*. <https://www.diariodemallorca.es/sucesos/2021/03/05/desmantelado-centro-produccion-marihuana-clan-38206493.html>
- Mérida, R., González, E., Olivares, A. (s. d.) *LA DOCUMENTACIÓN PEDAGÓGICA EN EDUCACIÓN INFANTIL Una manera de registrar la vida de la infancia*. <https://educrea.cl/wp-content/uploads/2019/11/documentacion-pedagogica-1.pdf>
- Navarro, E. (3 d'abril de 2020). Un 15% dels estudiants no té les eines per accedir a l'educació telemàtica. *Ara balears*. https://www.arabalears.cat/societat/estudiants-sense-eines-accedir-educacio-telematica-coronavirus-covid-19_1_1115487.html
- Ollonarte, X. (2017). *La vigència, les aportacions i les reapropriacions del pensament de Loris Malaguzzi. La narrativa de quatre històries de vida professionals* (Tesi doctoral). Universitat de Barcelona.
- Parellada, C. (15 de març de 2001). *¿Familia-Escuela, ... un amor imposible?*. ICE UAB.
- Ramón, A. (9 d'abril de 2020). Desahucian a dos ancianos de un piso en Verge de Lluc. *Ultima Hora*. <https://www.ultimahora.es/noticias/palma/2020/03/09/1147197/palma-desahuciados-dos-ancianos-verge-lluc.html> de un piso en Verge de Lluc

- Riera, M. A. (2007). *Establecer puentes de diálogo con las familias: Los escenarios para la relación*. Universitat de les Illes Balears
- Riera, M. A. i Ferrer, M. (s. d.). *Plafons*. Curs de Postgrau Aprofundiment en el 1er. Cicle d'Educació Infantil- ICE-UB
- Riera, M. A., Ferrer, M. i Ribas, C. (2014). La organización del espacio por ambientes de aprendizaje en la Educación Infantil: significados, antecedentes y reflexiones. *RELAdeI. Revista Latinoamericana de Educación Infantil*, 3(2), pp. 19-39.
- Sáez, J. M. (2017). *Investigación educativa. Fundamentos teóricos, procesos y elementos prácticos (enfoque práctico con ejemplos. Esencial para tfg, tfm y tesis)*. UNED. https://books.google.es/books?id=c3CZDgAAQBAJ&dq=tfg+etnograf%C3%ADa&lr=&hl=es&source=gbs_navlinks_s
- Soria, S. (11 de març de 2020). La documentación pedagógica: El arte de contar historias. *Alaya*. <https://www.alaya.es/2020/11/03/la-documentacion-pedagogica-el-arte-de-contar-historias/>
- “Sostenible” *Diccionari de la llengua catalana de l'IEC*. Institut d'Estudis Catalans. Recuperat el 25 de maig de 2021 de <https://dlc.iec.cat/Results?DecEntradaText=sostenible>
- Suárez, D. (2017). Docentes, relatos de experiencia y saberes pedagógicos. La documentación narrativa de experiencias en la escuela. *Investigación Cualitativa* 2(1), pp. 42-54.
- Tognetti, G. (2015). La documentació per donar valor a les relacions entre els nens. *Infància: educar de 0 a 6 anys*, (184), pp. 14-18.
- Zabalbeascoa, A. (17 de juliol de 2017). ¿Cuántas Coreas hay en el mundo?. *El País*. https://elpais.com/elpais/2017/07/10/del_tirador_a_la_ciudad/1499703860_241439.html

10. Annexos

10.1. Annex I: transcripció de les entrevistes a les mestres

Primera part: valoració de la documentació i aspectes organitzatius.

Quina importància li atorgues a la documentació pedagògica dirigida a les famílies, tenint en compte la metodologia emprada al centre? Quins són aquells punts que més t'interessen de la documentació?

- N.: Crec que és molt important, sobretot perquè no és una metodologia a l'ús a totes les escoles i encara hi ha molta desconfiança i pors. Crec que és important donar visibilitat a les famílies sobre el que passa a l'escola, totes les coses que van sorgint, els continguts que es van treballant de manera programada com de manera espontània... També és una manera de tenir una relació directa amb les famílies que no sigui només recollir i deixar els fills a classe. També em sembla important la immediatesa, no esperar molt enfora i que estigui contextualitzat.

Professionalment m'interessa la comunicació amb les famílies, i a escala d'espai observar quines coses ens donen pistes per saber cap a on tirar i cap a on no. A vegades veim que les propostes no se segueixen com es plasmaven... M'interessa per poder anar variant les propostes.

- I.: Crec que és un dels pilars bàsics per sostenir, mostrar, ensenyar la nostra fonamentació pedagògica. Poder visibilitzar, recordar situacions del dia a dia dins l'espai i les evolucions vers el material, les relacions, les provocacions... útil pels infants, per les adultes i també per les famílies. Pensant quin tipus de document i cap a qui va dirigit. Crec que la documentació ha de ser un recurs optimitzat. Resultat de la reflexió, del qüestionament d'allò que volem documentar i de com ho podem dur a terme, tenint en compte totes les variants i la realitat que ens trobam.

Interès cap a optimitzar els instruments de recollida ja sigui fotogràfica, com escrita. Com gestionar tota la informació i la gran quantitat de documents fotogràfics que arribem a tenir.

- M.: Crec que és important ja que d'alguna manera, tenint en compte que som un centre que no empram llibres (sobretot de cara a primària) és molt important transmetre el que estem fent o, si més no, compartir amb les famílies allò que s'està fent a l'escola. D'alguna manera no hi ha llibres... I les famílies no poden saber el que s'està fent. És important compartir tant el punt en el qual estem com el punt que estem treballant. Deixant

de banda el model de les famílies que tenim a l'escola, han de saber què estem fent i és positiu que puguin estirar a casa del fil que estem treballant a l'escola.

Sabem que la documentació no és una tasca senzilla, em pots indicar aquells aspectes que trobes més difícils per la seva execució? Quins problemes t'has trobat?

- N.: A la nostra escola tenim necessitats molt diferents i que nosaltres realment prenem com a necessitat (i que, a altres escoles, no serien, realment, necessitats). Veiem pràcticament a cada infant un tipus de necessitat i, cada vegada que volem atendre individualment, el temps i els recursos són insuficients. En el nostre cas dedicam molt de temps a escala emocional a donar resposta a les necessitats i és un temps que no podem dedicar a la documentació. Això suposa que faci falta una persona que només documenti.
- I.: Compaginar la documentació amb el fet d'estar de manera completa a l'espai. La meua experiència amb aquesta temàtica em fa replantejar la necessitat d'una persona que s'encarrega de poder fer la documentació i una altra amb atenció plena amb el grup i gestió de l'espai. Els moments que jo vull documentar de manera escrita, són pocs moments davant la necessitat de respondre a les necessitats i peticions dels infants o bé dels materials. Hi ha espais on la presència de l'adult és més necessària i és allà on es requereix la necessitat de poder treballar amb parella educativa per poder gestionar millor les necessitats individuals/grup i suggeriments/provocacions/microespais.
- M.: Crec que no ho tenim fàcil. Al centre és complicat documentar. A mi personalment em costa. Em costa a escala d'espai i en temes organitzatius, perquè a Barceló [espai d'art on som tutora], tens mil fronts oberts i hi ha molta demanda de l'adult per resoldre necessitats que van sorgint i a mi m'és complicat recollir. Sobretot em costa per escrit, fotogràficament vaig fent fotos, però després reconec que el temps em pot. Com que no tenim una hora per treball personal, a casa no m'és molt factible de fer-ho. Vaig una mica despenjada i reconec que no estic fent la documentació que tocava.

Malaguzzi afirmava que «El que no es veu, no existeix». Què penses tu d'aquesta afirmació?

- N.: Depèn de com ho vols veure i el sentit que volen donar a la frase: en el sentit que has de poder observar per veure coses que si no les observes no les trobaràs? O en el sentit que hi ha coses que no es poden veure a escala emocional, però es poden observar unes actituds i esbrinar que hi ha al darrere? Pensa que hi ha coses que no es veuen, però existeixen.

- I.: Hi estic d'acord, però des de la mirada posada en les eines de recollida i personal suficient per poder optimitzar la recollida. Reflexionant i sent crítics/constructius de què és el que volem fer veure i respectant també la intimitat dels infants.
Les imatges (plafons, àlbums...) ajuden a posar paraules, reviure situacions, visibilitzar infants, a tenir presència i donar forma, contingut a allò que succeeix.

Com t'organitzes per poder elaborar la documentació? Existeix o ha existit algun sistema organitzatiu a escala de centre per elaborar-la?

- N.: A petits hem estat els pioners en documentació. Quan vaig arribar principalment es feia observació visual (no es recollia per escrit ni s'utilitzava la documentació fotogràfica com a font d'informació real de l'infant, sinó que se cercava una foto de l'infant per afegir a l'informe). Li hem donat tota una volta al tema de les fotografies perquè tinguin sentit. A escala de centre, els informes de juny es van començar a fer a petits, i l'any passat es va començar a mitjans i grans. Una mica hem estat essent els pioners a petits. Però a escala de centre només ha estat enguany que tots hem fet informes de febrer i de juny, però tenen petites variacions entre comunitats.
- I.: Ens organitzam amb els quadernets i mòbil (invasiu a vegades). Però és una assignatura pendent, trobar com gestionar tot el que implica la documentació.
- M.: Nosaltres tenim les llibretes, allà on apuntàvem. En el seu dia teníem unes graelles, però no les vaig viure. L'únic que he de dir és que hem de trobar el punt. Sí que crec que hem de tenir uns criteris observables, perquè si no teníem cap mena de criteris i observem en general tendíem a observar les mateixes coses. Potser, a l'hora de traslladar-lo als informes no teníem un material gaire vàlid. Ara sí que tenim uns criteris comuns i observables que ens ajudarà a ser molt més explícits en el que volem observar.

Quins criteris prioritizes a l'hora d'elaborar la documentació cap a les famílies?

- I.: Intentar visibilitzar a l'infant o grup en concret, connectar la situació viscuda amb els sentiments i emocions i anar afegint relació (a vegades) amb paraules clau sobre l'aprenentatge/currículum.

Trobes que els recursos actuals (temps, instruments de recollida, recursos electrònics per la creació de documentació...) són suficients? Quins trobes a faltar?

- N.: Ens falta temps. Trob que també el fet d'haver d'emprar els mòbils personals per fer fotos és horrible. També és vera que ens és més còmode a l'hora de fer el buidatge i, si no,

suposaria tenir una càmera de fotos per persona per tenir temps suficient per traslladar-les a casa, però no és molt viable. A escala de recursos no ens podem queixar, però potser caldria tenir un mòbil exclusivament per tenir fotos.

- I.: Temps per poder organitzar la recollida, el dia a dia a la comunitat és molt intens i ens manca temps de calma i atenció plena per poder dur a terme la classificació, organització, disseny, buidatge...
- M.: N'hi ha mils, però hauríem de saber sintetitzar, crec que és una cosa que ens costa. Hauríem de poder optimitzar i ser més àgils. No sé si ens falta un sistema de paraula per poder explicar el que volem de manera més sistèmica o com ho hem de fer, la veritat. A escala de temps ens costa infinit. Per a nosaltres és important poder dedicar hores a l'escola per poder treballar amb això.

Vols afegir alguna idea o comentari més en relació amb la teva percepció de la documentació?

- N.: M'ha agradat que enguany hàgim començat a documentar també pels infants. És vera i mai m'havia plantejat que sembla que la documentació és totalment i plenament per als adults (en l'educació infantil i en la nostra escola). No estava dirigida totalment cap als infants, hi havia algunes mostres en alguns espais... Però enguany ens plantejam: estem fent la documentació cap a les famílies, cap als infants...?

Segona part: documentació i famílies

Què penses que poden valorar més les famílies del CEIP Verge de Lluc en relació amb la documentació? (tenint en compte el perfil de gran part de les famílies i els factors contextuals que trobam al centre).

- I.: Crec que aquí em sent una mica decebuda davant els pocs retorns que ens aporten les famílies de manera espontània. Del meu grup només hi ha dues famílies que fan aportacions per privat o moment d'arribada/sortida.
Ens manca la comunicació sobre com valoren l'escola, les vivències dels seus infants, si entenen la nostra manera de fer... Valoren segurament que el seu infant surti, però moltes vegades el contingut de la documentació escrita no arriba per dificultats culturals/idioma/recursos/alfabetització...
- M.: Crec que per ells, i pel tipus de família que tenim és molt més interessant a escala visual, és més fàcil de comprendre. Tenim famílies que quant a comprensió, idioma... hi ha unes mancances i crec que la part visual facilita moltíssim. També facilita el fet de donar

a conèixer allò que s'està fent i vegin que la nostra manera no és "venir a jugar" (que sí que ho és, però ja m'entens). I d'alguna manera ens pot permetre acostar aquesta metodologia diferent que feim nosaltres perquè les famílies es llevin les pors pel fet de no tenir taules, cadires i llibres com ells han viscut.

Penses que les famílies valoren la documentació? Participen d'alguna manera en ella?

- N.: Crec que no tenim cap mena de feedback de les famílies. No sé si és perquè vivim a una societat on enviam un Whatsapp i ja el contestaré i no passa res, i que si deix la conversa a mitges no passa res... Vull pensar que passa el mateix quan enviam documentació per Telegram i ningú ens diu res.

No crec que sigui perquè no els interessa, sinó perquè no es plantegen ni dir res. Crec que és més per la societat d'ara que no es planteja donar una resposta valorant la feina.

Tampoc crec que sigui una qüestió de context, ja que a l'escola dels meus fills també costa molt que facin un qüestionari de retornament sobre els infants i suposadament són pares implicats en l'educació dels seus fills. Estem fent una feina que necessita un retornament.

Potser hauríem de plantejar-los: escoltau, hauríem de rebre un feedback. Perquè ha arribat un punt en el qual estem orgullosos dels informes que estem fent, de la documentació que plantejam... Però necessit feedback: això us agrada, no us agrada?

També és cert que quan es veia millor aquest retornament era quan les famílies podien entrar a escola perquè estan en contacte amb persones, no amb un missatge de Telegram o un mail. Pots veure les expressions, veure si estan o no a gust. Allà, en l'acte, també pots explicar. A un informe potser les coses poden mostrar-se massa denses i no és el moment de viure-ho i estar allà i en el moment anar compartint. El que triomfa realment a l'escola és quan poden participar les famílies i entrar dins de l'escola.

- I.: És una documentació passiva. També és veritat que ara per ara, al meu grup no hi ha hagut demanda de participació. La informació és unidireccional, d'escola a casa.
- M.: Per part de les famílies no tenc molt de feedback, personalment, del que es va enviant. És veritat que enguany és un any estrany i no poden entrar. L'any passat no vaig poder viure la participació de les famílies al centre i hi havia un llibre on es recollia tot això, i crec que va ser una gran passa que actualment està una mica estancada. Crec que és un bon camí i que hem de pensar focalitzar per continuar en aquesta línia més endavant.

Hi ha algun canal o mitjà pel qual us puguin donar resposta i valorar la documentació que reben?

- I.: Per Telegram privat o a l'escola.
- M.: Realment el dia a dia, el moment així de porta. He de reconèixer que no fan gaire ús de Telegram (no sé si per desconeixença de la plataforma o què és, però no tenc cap feedback).

Quins són els principals obstacles per elaborar la documentació per les famílies?

- N.: La documentació visual funciona molt bé. De documentació escrita tenim el dubte de si les famílies l'entenen o no idiomàticament. Després hi ha famílies que tiren l'informe directament, ens hem trobat informes a la paperera. Hem de trobar un equilibri entre aquest perfil i aquelles que ho llegiran i que li donaran una importància com la que nosaltres li donem.
- I.: Que el contingut pugui ser fàcil d'entendre.
- M.: Ha de ser prou senzill perquè les famílies ho compreguin. Però tenim una gran varietat de famílies i no ha de ser un llenguatge prou complex com per no comprendre, però hem de ser coherents amb allò que estem dient i hem de ser específics en el llenguatge. Si empram un llenguatge molt científic o complex sempre tinc la sensació que hi ha famílies que no t'empram. Però crec que hem d'anar cap aquí: igual que empram el català als informes perquè és la llengua vehicular i el llenguatge que hem d'emprar a les documentacions ha de ser el que toca. Igual que els informes els expliquem, podem explicar, si cal, la documentació. El tema és que no rep molt de feedback i crec que potser podria ser diferent.

La documentació pot ser una bona eina per donar a conèixer més el centre i els aprenentatges dels seus infants. Estàs d'acord amb aquesta oració? Penses que les famílies saben com és el centre gràcies a la documentació?

- N.: Les famílies que tenim ara hi són gràcies a la documentació. A partir d'enguany han començat a venir noves famílies que coneixien alguna cosa de la metodologia. Però, fins ara, eren famílies del barri o d'altres barris perquè són famílies on l'única escola on trobaven plaça era la nostra. És important ara mateix que, més que conèixer els aprenentatges, coneguin la manera de fer nostra, per mostrar una altra manera de fer. A vegades algunes famílies ens diuen que "En casa hacemos deberes" i ens envien un vídeo, perquè sembla que "en el cole solo juegan". I és vera! A escola jugam, aprenem i jugam. Falta la passa de: ah, però és que estan aprenent mentre juguen. Falta aquesta passeta d'entendre que a partir del joc, dels interessos dels infants... també poden aprendre. Entenc que les famílies necessiten veure altres maneres.

- I.: Crec que a la comunitat de petits l'obertura de la informació i la manera de documentar és més constructiva, organitzada, rigorosa... i que a les altres comunitats costa més (versió particular meva com a mare i mestra), els criteris no estan ben definits ni estructurats per donar una continuïtat a les tres comunitats.
- M.: Crec que sí. El vídeo de portes obertes de l'any passat no es va fer viral, però d'alguna manera ha obert moltes portes a algunes famílies que volen venir a l'escola per la manera de treballar i això crec que és molt important: donar a conèixer com ho feim. Si no dones a conèixer com ho fas sembla que estem a un lloc tancat que no deixem entrar a ningú. I més ara que amb el tema de la Covid que amb prou feines poden entrar les famílies només tendrien el feedback dels seus fills (que solen ser frases molt tancades). Ajuda al fet que les famílies sàpiguen com som i què feim.

Tercera part: valoració dels diferents tipus de documentació del centre

D'aquest recopilatori de les diferents eines de documentació (actuals o de cursos passats), fes una valoració de cada un d'ells:

Telegram (Publicacions de la vida de grup / efemèrides / cançons...)

- N.: Crec que ens funciona perquè és una documentació instantània que no hem d'esperar a final de curs... No sabem si a les famílies els funciona o no.
Ens interessa també per fomentar vincle amb algunes famílies, donar individualitat amb algunes converses privades si cal...
- I.: Crec que és una eina que ens ajuda a mantenir i mostrar la vida de la comunitat i grup, donant coherència al nostre projecte. Caldria tal vegada fer un buidatge i parlat també amb les famílies de com ho viuen i com ho valoren.
- M.: Una de les coses bones que veig és que és molt immediat si tens temps. El problema que necessita temps en horari particular, no laboral. Si el tingués, crec que és molt bo tenir el contacte immediat, el que estan fent.
Part negativa: ho has de fer fora d'horari lectiu.

Plafons dels passadissos

- N.: Van molt bé per oferir una vida de l'escola... Però no tenc clar que a les famílies els interessi massa. Quan entraven les famílies als passadissos no miraven gaire, estaven per altres coses. S'aturaven mestres visitants d'altres escoles, serveixen també per nosaltres mateixos... Però no els veig molt útils per les famílies.

- I.: Positiu, poder vestir les parets amb testimonis, fotografies de situacions de la comunitat/espai.
- M.: Una cosa negativa és que no sé si queda obsolet en poc temps. Els infants ja no s'identifiquen amb aquelles imatges i aquells infants. Trob que són documentacions molt visuals de cara a les famílies que poden ser interessants. Són més per les famílies que pels infants.

Informes

- N.: No tenc clar si els és útil. Només una vegada, una família que no solia venir molt va començar a plorar i donar les gràcies per tot allò tan guapo que vam dir del seu fill. Allò ja em va compensar per tota la feina feta. Tal vegada hauríem de dir directament que ens facin, de la manera que sigui més còmoda, un feedback.
- I.: El de febrer és un recull informatiu vers l'adaptació de l'infant, el volum de feina no és tan complicat de gestionar com els de juny. El de juny és un informe molt complet, que crec que ha d'estar en constant avaluació i disseny per poder optimitzar informació, temps i documentació. La càrrega de feina és molt gran, ens agrada fer-ho, però suposa un estrès en determinats moments per poder gestionar vida familiar, vida de grup i espai més informes de totes les criatures de la comunitat, arribant a fer uns 50 informes aproximadament... El de final d'etapa, Gestib, no reflecteix la realitat pedagògica del nostre centre.
- M.: És molt laboriós, implica coordinar-se amb tota la comunitat. Cercar imatges de qualitat, avaluar realment el que es vol avaluar... És complicat. A part que algunes famílies no el valoren o ho valoren, però no ho diuen. Algunes famílies, de fet, no han vingut a cercar els informes i és una mica frustrant.
Però estic contenta i orgullosa dels informes que feim, però potser caldria aprendre a fer una feina ràpida.

Àlbums recopilatoris (Moviment, Construccions, Microhistòries dels infants...)

- I.: El format llibretó, que durant els darrers dos anys han anat fent l'alumnat en pràctiques UIB, han esdevingut reculls molt vàlids i interessants d'aspectes de la comunitat de petits, i crec que també són font de documentació molt valorada i útil.

Blog

- N.: Completament inútil, no la visita ningú i les famílies no estan acostumades a seguir pàgines web. Seria útil per donar a conèixer de quina manera es fa feina a verge de lluc per gent que no coneix el centre.
- M.: Completament desfasat. El blog no té una manera fàcil de navegació, cerca... Aquest tipus de coses ha de ser simple i accessible. Actualment dificulta molt.

Llibre de les famílies a l'escola

- N.: Aquesta eina ens va encantar, és molt interessant tant cap a les famílies com per als infants. Quan volíem convidar algú li mostràvem el llibre i les famílies que havien vingut i els demanàvem si volien venir, funcionava bastant bé.
- I.: És un bon recull de l'inici d'una etapa d'obertura de l'escola dels petits, que va quedar aturada amb la covid-19.
Els infants mostren orgullosos la visita de la seva família i es crea de manera positiva entre elles, les ganes que també puguin anar les famílies que no han anat.
- M.: No l'he pogut viure, però trob que és molt interessant que cada un tengui el seu trosset de llibre i es puguin cercar i contar les seves experiències.

Llibre de vida a l'escola

- I.: Crec que amb la novetat de les històries de grup o altres, aquest queda una mica obsolet i es pot retirar de fer-ho. El podem guardar per "documentació història del Verge".

Penses que hi ha un excés de canals/formes documentals?

- N.: No crec que hi hagi un excés, però hem de tenir ben clar per a qui va dirigida cada documentació, i trobar la ubicació i l'espai adequat per a cada documentació. Cada any ens feim aquestes preguntes: És per les famílies? És per reflexionar? És viable, val la pena...?
- I.: Crec que hem de trobar maneres d'escoltar a les famílies, investigar què arriba realment a les famílies, com ho interpreten. I valorar les seves realitats individuals.
- M.: Déu-n'hi-do. Si tot això ho hem de fer nosaltres, jo simplificaria.

Quins són, per a tu, els tres canals més imprescindibles?

- N.: Dividiria en tres blocs:
 - o Gent de a fora que vulgui conèixer més de què va l'escola (per mi seria el blog i la documentació dels passadissos)
 - o Un altre canal seria documentació dirigida als infants (històries de grup, actualment, però quan hi hagi lliure circulació serien "històries d'espais")
 - o Informació per les famílies: informes, Telegram...
- I.:
 - o Creació d'una nova pàgina web on poder tenir secció de les diferents documentacions per comunitats. Eina útil per tota la comunitat educativa i també per donar visibilitat i informació a la gent interessada en el nostre projecte.
 - o Documentació per les diferents comunitats, visibilitzar els processos i situacions de joc i aprenentatge dels infants. (llibrets d'aula, històries, plafons...)
 - o Telegram.
- M.: Ara mateix trobo que el Telegram és bàsic (sigui Telegram o un altre format, però crec que és important de fer).
 - o Els informes són obligatoris, potser nosaltres ens compliquem molt la vida i ho fem molt detallat i explicat, però l'avaluació és una cosa que hem de fer, però crec que és important.
 - o Una cosa que ens ajudaria a estar oberts al món és la pàgina web.
 - o Tots els altres formats també els trobo importants, però crec que hauríem d'actualitzar canals més oberts al món.

10.2. Annex II: model de qüestionari

Enquesta de valoració de la documentació.

Familiar/s de: _____

Al CEIP Verge de Lluc intentem fer-vos conèixer el funcionament de l'escola i els processos d'aprenentatge dels vostres infants a través d'escrits, fotos i vídeos. Això ho coneixem pel nom de "Documentació pedagògica". Per tal d'optimitzar la nostra feina i millorar, necessitam la vostra valoració sobre les informacions que us feim arribar. Agraïm molt la vostra ajuda i sinceritat.

En el CEIP Verge de Lluc intentamos haceros conocer el funcionamiento de la escuela y los procesos de aprendizaje de los niños a través de escritos, fotos y vídeos. Esto lo conocemos por el nombre de "Documentación pedagógica". Con el fin de optimizar nuestro trabajo y mejorar, necesitamos vuestra valoración sobre las informaciones que os hacemos llegar. Agradecemos mucho vuestra ayuda y sinceridad.

Vegem alguns exemples de documentació actuals. Veamos algunos ejemplos de documentación actuales:

1. CANALS DE TELEGRAM. CANALES DE TELEGRAM.

Valores aquest recurs? ¿Valoras este recurso? (Marca una creu davora del nombre, considerant 1 com a MOLT POC i 5 com a MOLT. Marca una cruz al lado del número, considerando 1 como MUY POCO y 5 como MUCHO).

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Per què? ¿Por qué?

Cada quant ho consultes? ¿Cada cuánto lo consultas? (considerant 1 com a POC FREQUËNTMENT O MOLTS POCES PICS i 5 com a MOLT FREQUËNTMENT O MOLTS DE PICS. Considerando 1 como POCO FRECUENTEMENTE o MUY POCAS VECES y 5 como MUY FRECUENTEMENTE o MUCHAS VECES)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

2. PÀGINA WEB / BLOG

Valores aquest recurs? ¿Valoras este recurso? (Considerant 1 com a MOLT POC i 5 com a MOLT. Considerando 1 como MUY POCO y 5 como MUCHO)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Per què? ¿Por qué?

Cada quant ho consultes? ¿Cada cuánto lo consultas? (considerant 1 com a POC FREQUÈNTMENT O MOLTS POCES PICS i 5 com a MOLT FREQUÈNTMENT O MOLTS DE PICS.

Considerando 1 como POCO FRECUENTEMENTE o MUY POCAS VECES y 5 como MUY FRECUENTEMENTE o MUCHAS VECES)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

3. INFORMES

Valores aquest recurs? ¿Valoras este recurso? (Considerant 1 com a MOLT POC i 5 com a MOLT.

Considerando 1 como MUY POCO y 5 como MUCHO)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Per què? ¿Por qué?

Què és el que més t'agrada de la documentació pedagògica en general? ¿Qué es lo que más te gusta de la documentación pedagógica en general? (Marca amb una creu els elements que més valoris. Marca con una cruz los elementos que más valores)

☐	Veure el meu infant a les fotografies o vídeos. Ver a mi niño o niña en las fotografías y vídeos.
☐	Conèixer el que els infants aprenen. Conocer lo que los niños y niñas aprenden.
☐	Les imatges i vídeos, per sobre que la informació escrita. Las imágenes y vídeos, por encima de la información escrita.
☐	Les explicacions que es fan. Las explicaciones que se hacen.
☐	Puc aprendre més sobre l'escola. Puedo aprender más sobre la escuela.
☐	Cap opció de les anteriors m'agrada. No me gusta ninguna opción de las anteriores.

Vols afegir algun altre aspecte més que valoris? ¿Quieres añadir algún otro aspecto más que valores?

Què és el que menys t'agrada? ¿Qué es lo que menos te gusta? (Marca amb una creu els elements que menys valoris. Marca con una cruz los elementos que menos valores)

☐	Trob que hi ha massa documentació. Creo que hay demasiada documentación.
☐	Trob que no hi ha gaire documentació. Creo que no hay mucha documentación.
☐	Les explicacions són massa llargues i complicades. Las explicaciones son muy largas y complicadas.
☐	Les explicacions són massa simples. Las explicaciones son demasiado simples.
☐	No sempre surt el meu infant. No siempre sale mi niño o niña.
☐	No puc fer cap retornament ni reaccionar. No puedo reaccionar ni comentar.
☐	Tot m'agrada. Todo me gusta.

Vols afegir algun altre aspecte que no consideris adequat o útil? ¿Quieres añadir algún otro aspecto que no consideres adecuado o útil?

T'ha canviat d'alguna manera la percepció de l'escola gràcies a la documentació? ¿Te ha cambiado de alguna manera la percepción de la escuela gracias a la documentación?

Sols mirar la documentació tot sol? La mires amb el teu infant o amb alguna altra persona? ¿Sueles mirar la documentación solo, con el niño o niña o con alguna otra persona?

Tens alguna proposta més que vulguis fer-nos arribar? (Per exemple, si trobes a faltar algun altre tipus d'informació, si consideres que les maneres de fer-la arribar no són adequades...)

¿Tienes alguna otra propuesta que nos quieras hacer llegar? (Por ejemplo, si echas de menos algún tipo de información, si consideres que las maneras de hacerla llegar no son adecuadas...)

A partir d'aquí, **bastava que responguin aquelles famílies que podien entrar al centre abans de la pandèmia i que han pogut veure els següents formats documentals:**

A partir de aquí, **bastava que respondan aquelles famílies que podien entrar en el centre abans de la pandèmia i que han pogut veure els següents formats documentals:**

1. PLAFONS

Valores aquest recurs? ¿Valoras este recurso? (Considerant 1 com a MOLT POC i 5 com a MOLT. Considerando 1 como MUY POCO y 5 como MUCHO)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Per què? ¿Por qué?

Cada quant ho consultaves? ¿Cada cuánto lo consultabas? (considerant 1 com a POC FREQUENTMENT O MOLTS POCAS PICS i 5 com a MOLT FREQUENTMENT O MOLTS DE PICS. Considerando 1 como POCO FRECUENTEMENTE o MUY POCAS VECES y 5 como MUY FRECUENTEMENTE o MUCHAS VECES)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

2. LLIBRE DE FAMÍLIES

En aquest llibre es recollien paraules i fotografies de les famílies quan venien a pasar un dia amb nosaltres.

En este libro se recogían palabras y fotografías de las familias cuando venían a pasar un día con nosotros.

Valores aquest recurs? ¿Valoras este recurso? (Considerant 1 com a MOLT POC i 5 com a MOLT. Considerando 1 como MUY POCO y 5 como MUCHO)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Per què? ¿Por qué?

Cada quant ho consultaves? ¿Cada cuánto lo consultabas? (considerant 1 com a POC FREQUÈNTMENT O MOLTS POCS PICS i 5 com a MOLT FREQUÈNTMENT O MOLTS DE PICS. Considerando 1 como POCO FRECUENTEMENTE o MUY POCAS VECES y 5 como MUY FRECUENTEMENTE o MUCHAS VECES)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

3. LLIBRE DE VIDA A L'ESCOLA

Valores aquest recurs? ¿Valoras este recurso? (Considerant 1 com a MOLT POC i 5 com a MOLT. Considerando 1 como MUY POCO y 5 como MUCHO)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Per què? ¿Por qué?

El trobaves més o menys útil que els canals de Telegram? ¿Lo encontrabas más o menos útil que los canales de Telegram?

Cada quant ho consultaves? ¿Cada cuánto lo consultabas? (considerant 1 com a POC FREQUËNTMENT O MOLTS POCES PICS i 5 com a MOLT FREQUËNTMENT O MOLTS DE PICS. Considerando 1 como POCO FRECUENTEMENTE o MUY POCAS VECES y 5 como MUY FRECUENTEMENTE o MUCHAS VECES)

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

10.3. Annex III: reculls fotogràfics dels formats documentals principals

Plafons

ESPAI OBERT

Tape, pots, pals, caixes... que es transformen amb estructures, torres, tancats, laberints, jocs i reptes constructius que demanen continuïtat.

GRANS CONSTRUCCIONS

Concentració
Recerca de l'alçada i l'equilibri, del volum i de l'espai

Projectes que prenen forma
Pes Equilibri

PETITES CONSTRUCCIONS

Precisió dels gestos petits i delicats
Encaixar, juntar, enfilar,...

Concentració i atenció sostinguda

COMPOSICIONS

Construcció
Coordinació entre els infants
Imitació

ESPAI GROPIUS

FAMÍLIES

Representar emocions i sentiments
Vivències familiars
Recrear dinàmiques i vivències internes
Accions quotidianes

CITATATS I RECORREGUTS

Dissenyar recorreguts, circuits i trajectes
La ciutat projectada
Ponts, rampes i estructures que creixen

ESPai BARCELÓ

Agafar, tocar, pastar, estirar, copejar, transformar i al mateix temps, observar, pensar, controlar, crear i donar vida a la matèria

MODELATGE

Fantasia del dibuix, creacions, imaginari, curiositat, reiventar materials, projectes que cobren vida

ART CREATIU

Descobrir Projectar Enfocar

LLUM I COLOR

Conèixer Precisió i delicadesa del gest Experimentació

Traç Color Pressió Concentració

CAVALLET

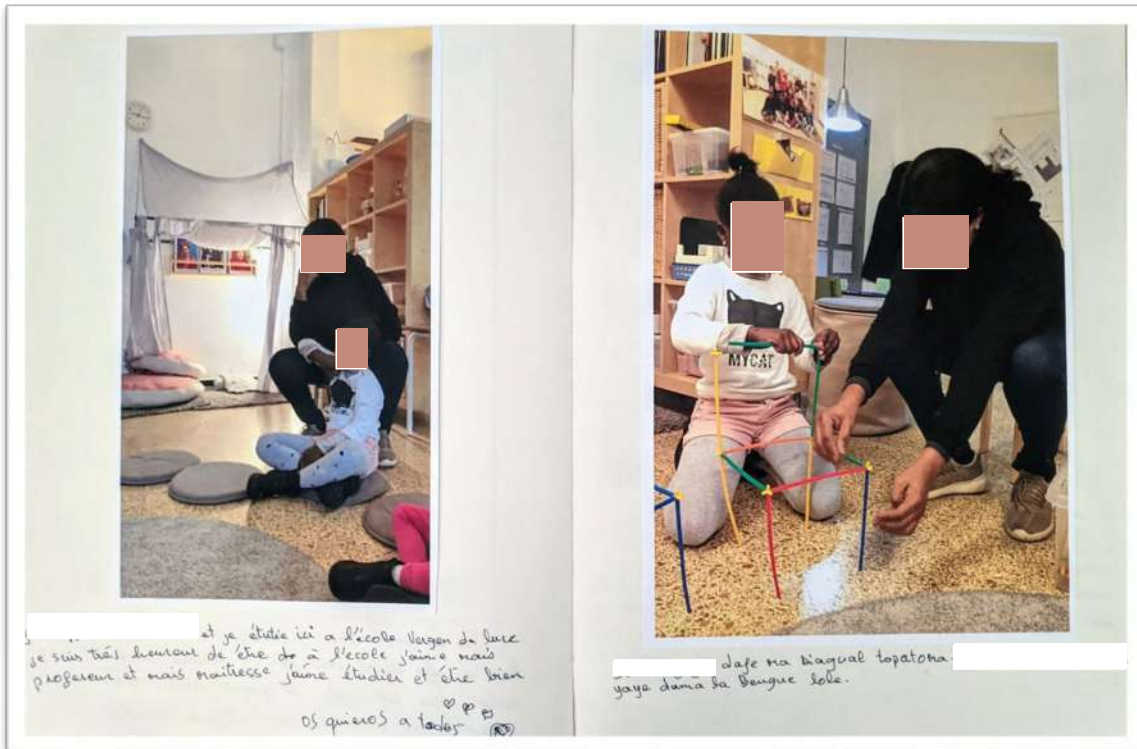
Llibre de les famílies a l'escola

Aquest llibre pretén ser una gran convidada a les famílies per poder compartir vivències, experiències, sentiments... que vivim a la comunitat de petits i petites.

Ens agradaria, si vos fa ganes, llegir els vostres comentaris sobre el que vàreu viure amb els vostres infants.

Gràcies per la vostra implicació.

et je étudie ici a l'école. Vraiment de lire
je suis très heureux de être de a l'école. J'aime mais
professeur et mais maîtresse. J'aime étudier et être bien.
05 quieros a todos

dape na bagual topatoma
yaya dama ba Bengue solo.

Queria decir gracias por el comportamiento y amor que ustedes tienen hacia El se siente muy bien y eso es gracias a ustedes. Los deseo mucho salud y deseo que ustedes siguen con el mismo comportamiento hacia todos los niños.

Благодаря си повече за отношението, грижата и любовта към [redacted] Той се чувства много добре и това е благодарение на вас.

Желая здравия и продължавате да се грижите все със същата обич към всички!

- BULGARIA
11/11/19

La visita és que en ser uneselles, per un estancola a la clau d'ón, Yang comença un nou món d'afect al que comença a canviar, divertit, molt actiu i amb moltes ganes de compartir tot allò que li agrada amb nosaltres. Va ser una experiència genial.

Libre de vida a l'escola

Libres recopilatoris

Aquest sí que flota...

Els infants feien hipòtesis sobre diferents tipus de materials, si flotarien o no, i després ho comprovaven. Inclús alguns insistien en enfonsar els objectes.

H : esta pelota tiene aire, creo que flotará....

N : sa copinya ha baixat.

M : que bé!!! Ho he encertat, la pinça de fusta flota com les bales.

Barro esquitxoso

A : mira M hay agua...

M : yo también quiero meterme.

A : ¡Cuidado M ! Yo no puedo moverme.

M : me caigo...

A : esto es barro esquitxoso.

I perquè volem aigua calenta a l'escola?

Els infants pensaren que l'aigua calenta va per les canonades i començaren a cercar i tocar, primer per l'exterior i després a l'interior de l'escola. Volien investigar si a l'escola podien trobar alguna canonada calenta. Fins que finalment, descobriren que sí hi havia canonades calentes i que totes elles els conduïen fins als radiadors. Els infants descobriren que el sistema de calefacció de l'escola funcionava amb aigua calenta!!!

Blog

<http://blogvergedelluc.blogspot.com/>

CEIP VERGE DE LLUC

CEIP Verge de Lluç és una escola on treballam per ambients (espais) i ens hem distribuït per comunitats (petits, mitjans i grans)

PÀGINA PRINCIPAL	DADES CENTRE	CALENDARI ESCOLAR	AJUDA AMB EL CATALÀ?			
ACTIVITATS EXTRAESCOLARS	ANINNG	ANNA FRANK	ANNING	COMUNITAT GRANS	COMUNITAT MITJANS	
COMUNITAT PETITS	COQUES	CUINA	Dekker	EL SISTEMA CIRCULATORI	ESPAI SAGRERA	FESTES
FIBONACCI	GALILEU	GERMAIN	KAHLO	MENJADOR	SORTIDES I VISITES	VALORS

dimarts, 15 de gener de 2019

Salida a la Playa

EXCURSIÓN A LA PLAYA

Día 14 de enero los niños y niñas fueron a la playa de Son Perera que está en el Molinar.

Llegaron hasta allí en autocar desde el colegio. Primero pararon en un parque para poder desayunar o merendar y situarse. Ellos conocieron un parque nuevo. Una vez merendaron, empezaron el juego libre. A continuación

se fueron a la playa que estaba a poca distancia del parque donde disfrutaron de la brisa del mar, de los juegos en la arena y de pasar un rato divertido todos juntos. Sobre las 13.00h le esperaba el autobús para volver al colegio.

Pàginas

- HORARI SECRETARIA

DADES PERSONALS

- Anna Frank
- Broca - Andrea B.
- CAROL
- CEIP VERGE DE LLUC
- Comunitat petits/es
- Cristina Anning
- Dekker - Christina
- ESPAI EXTERIOR
- Espai Caubertin
- Espai Exterior
- Espai Germain
- Espai Sagrera
- FIBONACCI
- Gropius. Inés
- M'Àngels
- MARIA JOSE
- MARIONA MELIS
- Mar Kahlo
- Margalida Morey
- Martí Xm
- Mauk
- Rita Reus

divendres, 25 de gener de 2019

PETTS ANIVERSARIS 1R TRIMESTRE

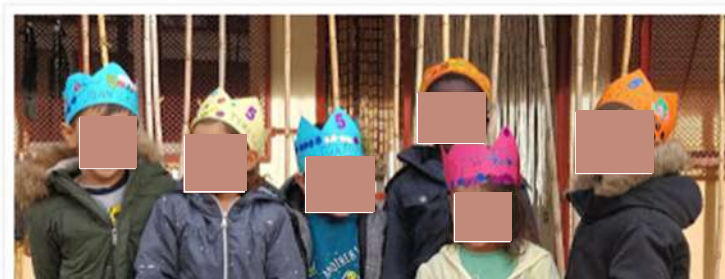
FIESTA DE CUMPLEAÑOS EN PETTS

Los niños y niñas que han celebrado su cumpleaños en el primer trimestre (septiembre, octubre, noviembre y diciembre) organizaron una fiesta.

Estos niños fueron

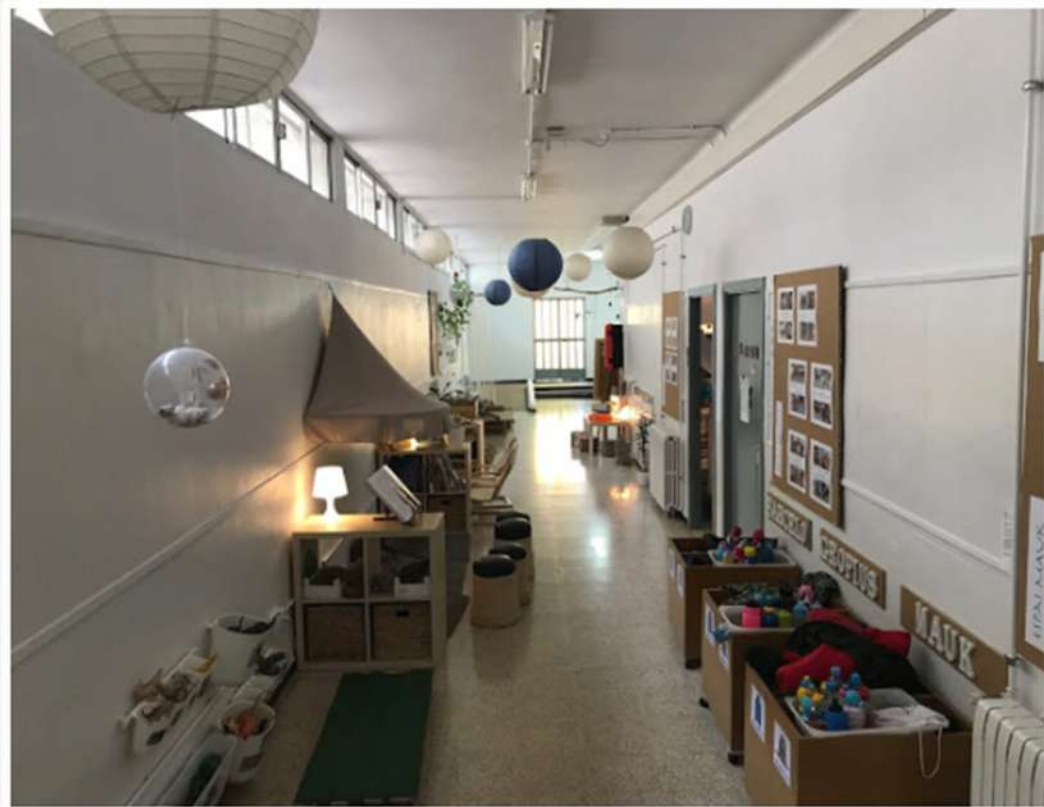
Para celebrar el cumpleaños entre todos hacen una corona para los protagonistas, la fiesta la celebran en el patio, comen pastel, galletas, patatillas, zumo y agua.

Ademas vienen los padres y hay muchas sonrisas. Tanto alumnos como profesores ayudan para hacer la decoración.

LAS PROPUESTAS DE DARWIN

En Darwin hay 7 propuestas:

- **Animales polares:** se puede poner hielo y agua en la caja, pueden jugar con los animales que son focas, pingüinos y osos polares. Es este microespai solo cabe 1 niño.
- **Animales marinos:** se puede poner agua y jugar con los animales. Hay tiburones y delfines.

Canals de Telegram

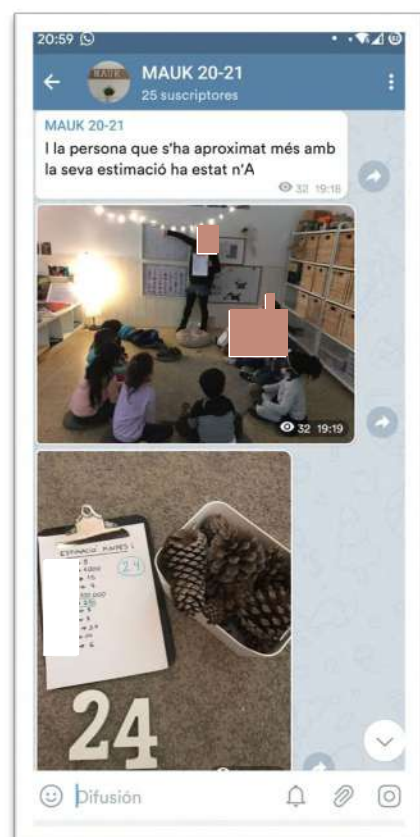
Exemple 1

Exemple 2

Exemple 3

Informes

Exemple d'informe de febrer

Informe d'adaptació febrer

Curs 2020/21

COMUNITAT DE PETITS CEIP VERGE DE LLUC

Durant els primers mesos a la comunitat de petits els infants i les seves famílies viuen de distinta manera els processos de separació-adaptació i acollida-acompanyament. També l'aprenentatge de dinàmiques diferents a les viscudes fins ara, tant a casa com a l'escoleta (normes, límits, nous vincles...).

Els espais a l'escola donen a l'infant l'oportunitat de connectar amb el seu propi jo: les seves necessitats, interessos, emocions... i el perquè de cada una d'elles. Aquestes connexions són les que obren el camí al vertader aprenentatge.

Després d'aquests mesos de convivència a la comunitat de petits, volem donar compte, des d'una mirada emotiva, de tot allò que hem viscut.

A

La primera cosa que ens ve al cap quan pensam en n'A és el seu gran somriure, que sovint ens regala així com entra per la porta als matins.

El seu primer dia d'escola va ser un moment difícil per a ell, la separació de la seva mare al matí i la negació a l'acompanyament per part de la figura de la mestra va fer sorgir la ràbia que necessitava expressar, si bé mica en mica va començar a trobar l'escola com un lloc acollidor per a ell.

Podríem dir, d'aquesta manera, que després d'aquests primers mesos es troba adaptat a les rutines del dia a dia, així com als diferents moments que vivim a la Comunitat de Petits,

mostrant-se autònom en la consecució de les mateixes.

Cal destacar que continua en un procés d'adaptació en quant a l'acceptació de les normes i els límits que ens ajuden a conèixer a la comunitat, i mica en mica els moments de gran frustració els va vivint d'una manera més calmada. Aquesta expressivitat emocional que el caracteritza, tant quan està molt enfadat com quan està molt content, ens ajuda a saber quina és la millor manera que li podem oferir per poder-lo acompanyar, validant les seves emocions a la vegada que ajudant-li a gestionar-les.

N'A també mostra gran intencionalitat en l'autonomia a l'hora de vestir-se i posar-se els calcetins de Psico i les sabates cada vegada que les hem de treure. Se li veu ben content quan aconsegueix fer moltes coses per ell mateix! Actualment en procés de control d'esfínters, va essent conscient de la importància d'avisar quan té aquestes necessitats.

En els moments d'assemblea necessita la figura adulta a prop, ajudant-li a connectar poc a poc amb aquells instants de vida en aula i de cohesió de grup, així com petits moments d'escolta des de la calma quan es presenten les propostes en les franges d'espais.

Podríem dir que els materials d'un caire més manipulatiu i sensorial, com ara la neu del microespai polar de Darwin Interior, la terra i els materials naturals de Darwin Exterior, la taula de sorra de Mauk... són amb els que més gaudeix i més temps s'hi està d'una manera concentrada.

Sol jugar de manera individualitzada, movent-se d'una proposta a una altra pel seus propis interessos que li esdevenen en cada moment. També va acceptant la companyia d'altres infants a prop seu i va interioritzant, així com transcorren els mesos, normes socials relacionades amb el fet de compartir joc i materials amb els/les iguals.

Durant aquest darrer mes hem pogut observar que la seva manera d'interactuar amb altres materials ja no és tan brusca com podia ser als primers mesos, destacant la seva predisposició sempre per recollir en moments en què se li ha demanat o quan el moment d'espai ha finalitzat.

La gran curiositat que té per qualsevol objecte, sobretot si aquest és novedós per a ell fa que sovint vulgui tenir-ne a les mans, la qual cosa a vegades li impedeix gaudir d'altres moments, com ara el moment de relaxació o d'escolta d'un conte.

N'A ens va mostrant diàriament que les seves necessitats no són únicament d'acompanyament de gestió de moments de frustració, sinó també d'acompanyament amorós i afectuós; gaudeix de les abraçades quan les reb i quan les dona, cercant un refugi compartit i dotant a aquestes d'una gran sinceritat!

N

M.

**INFORME COMUNITAT DE PETITS
CEIP VERGE DE LLUC
CURS 2020/21**

EL SEU DIA A DIA

En M és un infant que participa activament de les vivències i experiències que viu a l'escola, es mostra extravertit i amb curiositat, la seva capacitat d'observació i riquesa d'aportacions fa que les seves intervencions siguin escoltades i valorades per la resta del grup.

Acostuma a mostrar-se alegre i comunicatiu, però també ens mostra la seva capacitat per verbalitzar allò que no li agrada, ja siguin accions pròpies davant una proposta on el resultat que vol aconseguir no és l'esperat o bé amb situacions amb altres infants, que de manera oral, acompanyada del sentiment viscut intenta explicar allò que no li agrada. De mica en mica, va mostrant major control de la gestió dels sentiments de frustració.

En el seu dia a dia, ha anat conquerint parcel·les d'autonomia, així i tot, a vegades mostra la necessitat d'ajuda davant situacions o propostes de joc, cercant l'ajuda/col·laboració de l'adult o d'algun infant, per poder acompanyar aquell procés o situació.

No acostuma a mostrar dificultats amb les normes i límits establerts, tot i que a vegades mostra una mica d'enuig o rebuig a finalitzar el joc quan per ell és un moment de plenitud, en aquestes situacions és quan pot mostrar resistència a finalitzar i recollir el material.

En M és un infant valorat i estimat pel grup, la seva relació amb A, J, F i B està consolidada pel camí fet durant aquests tres anys a la comunitat. Enguany en ha estat una nova incorporació i hi ha connectat molt amb en M, junts han creat la complicitat "de mi amigo M /W". Els seus moments de joc, acostumen a anar acompanyats de petits grups d'amigues o bé parella de joc. Ens mostra un rol sociable, participatiu, segur, engrescador, tolerant... i amb un sentiment de justícia i disconformitat davant situacions de joc amb lideratges d'algun infant on no hi ha cabuda al joc cooperatiu.

La relació amb les adultes es tradueix amb situacions de comunicació i complicitats, d'explicació de situacions, de demandes d'ajuda... mostrant una mirada oberta, alegre i receptiva, amb una actitud propera, des de la seva motivació i interès.

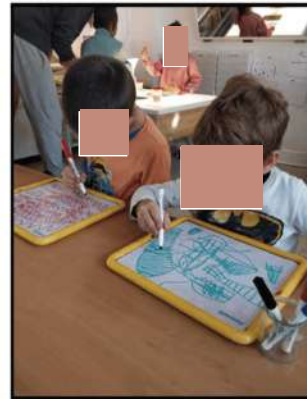
BARCELÓ

"L'espai d'art de Barceló pretén donar a conèixer als infants diferents materials i artistes del món i les seves tècniques per desenvolupar la seva pròpia creativitat."

Quan en M participa de les diferents propostes que troba a Barceló podem veure el seu estat d'ànim a través de les seves produccions, ja que sol acompanyar el seu procés creatiu amb la verbalització de tot allò que vol plasmar.

En M acostuma a compartir amb qui té devora allò que està representant, ja sigui una experiència viscuda o un fet imaginari. Tot i que sol tenir força clar allò que vol fer en cada moment, a vegades el podem veure incorporant propostes que li fan els companys que té al costat. Gaudeix de les tècniques noves que es proposen a l'espai i

sol participar-hi amb il·lusió.

En M mostra curiositat i gust a l'hora de manipular diferents materials com la fècula de patata, les pipetes amb pintura, el fang, les tisores,... i també el veiem experimentar amb tots els sentits amb les diverses tècniques que hem anat introduint aquest curs.

Pel que fa a la representació del cos, la seva figura humana encara està en una etapa primerenca (fa el cap/cos i les extremitats no tenen volum), tot i així comença a afegir alguns detalls com els cabells i els dits.

A l'hora de valorar les produccions dels seus companys/es, en M sol tenir paraules positives i respectuoses per tot allò que fan els altres.

GROPIUS

"L'espai de Gropius ofereix als infants diferents materials on poder crear, jugar i viure les construccions de manera vivencial"

De manera significativa apareixen situacions amb el grup on sorgeixen habilitats matemàtiques, on en M es mostra engrescat i motivat amb la quantificació d'elements com pot ser: lectura numèrica del calendari, quantificació d'infants, agrupament per algun tipus d'atribut... així de mica en mica, aquest element tan quotidià esdevé peça fonamental en el dia a dia: la meua alçada, el nº de sabates que tenc, quants de dies falten pel meu aniversari... han estat situacions reals que ens ajuden a entendre i resoldre problemes a preguntes que apareixen.

Acostuma a mostrar interès a cercar diferents propostes, aportant les seves idees, fins i tot algunes vegades donant-se una resposta ell mateix quan se n'adona que la seva idea inicial no li resulta tan vàlida quan l'ha verbalitzat: "pongo el tubo aquí, cojo la bolita, vaya ahora no sale..."

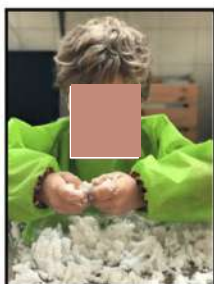
Experimenta amb l'equilibri amb les grans construccions, que cada vegada es van fent més elaborades, intentant representar alguna construcció destacada del món, des de les mirades atentes i el diàleg de consens per arribar a un objectiu comú entre n'A, en J i en M

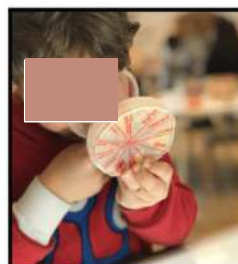
Li agrada continuar projectes començats, especialment del microespai de fusteria on intenta planificar i perfeccionar les seves creacions: "ahora hago una casa, un coche, un martillo... desenvolupant un sentiment d'autoestima i autonomia personal, gaudint de les pròpies descobertes i conquestes.

MAUK

"A l'espai Mauk els infants tenen a l'abast tot tipus de materials amb els que poden experimentar, manipular i observar amb un clima que convida a la curiositat i a la concentració."

En M expressa un gran interès per les activitats manipulatives que es presenten a les sessions de Mauk i gaudeix de l'experimentació a través dels sentits. Durant les dinàmiques, sol triar l'exploració i la manipulació com a mitjans per acostar-se a la realitat dels objectes o materials que es proposen.

En general, és mostra amb ganes d'explorar i amb tendència a l'autoreflexió, freqüentant aquells microespais que li permeten trobar

respostes a les preguntes que es planteja ell mateix o es proposen durant l'assemblea, demostrant molta curiositat i sorprenent-se dels canvis inesperats que van sorgint.

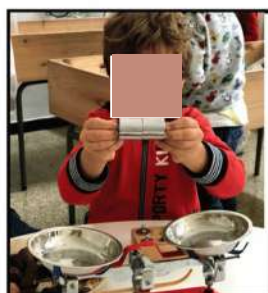

A més, fa ús d'un vocabulari ric i elabora descripcions molt completes sobre les característiques dels elements presentats, activitats dutes a terme i accions desenvolupades.

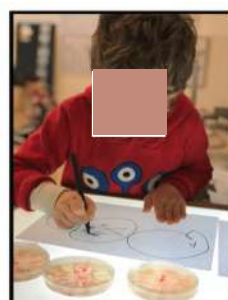
Sol compartir moltes reflexions i aporta sovint hipòtesis, i explicacions d'allò que ell argumenta. Mica en mica va augmentant la seva concentració i atenció cap al que diuen els altres infants.

En M és cada vegada més conscient dels moments de quietud i de dinamisme. Sol seleccionar microespais de repòs i els aprofita per observar i explorar aquelles coses per les que sent interès, sovint amb molta concentració.

Davant les situacions o dinàmiques que requereixen representar els coneixements, sol fer ús de la representació gràfica incloent detalls que li han cridat l'atenció. Sovint, els detalls que inclou solen anar acompanyats de reflexions i justificacions verbals del perquè els ha representat així com també demana

ajuda i és mostra interessat en enregistrar-ho de manera escrita.

DARWIN

"A l'espai Darwin ens podem endinsar al món dels animals, fent representacions i creant històries a partir de les seves característiques i dels ecosistemes on viuen."

El gran interès d'en M cap a les propostes relacionades amb el món animal, que durant els tres cursos a la nostra comunitat ha pogut trobar a l'espai Darwin, ha esdevingut una relació de moments on podia compartir (tant amb la figura adulta com amb la resta de companys/es) els seus coneixements sobre el mateix. Podem dir que és conscient d'aquests interès propi, verbalitzant-ho en varies ocasions.

El seu ampli vocabulari sobre noms d'animals, i la capacitat per poder classificar-los segons a quin ecosistema pertanyen seguint la distribució dels diferents microespais (granja, animals de selva i sabana, animals polars, animals marins o dinosaures) ha estat molt enriquidor, tant per a ell mateix com per a la resta d'amics i amigues quan compartia els seus coneixements i inquietuds.

Així el podem veure sovint comentar característiques i comportaments dels animals amb la figura adulta i també les integra en el joc compartit. Altres vegades es sorprèn quan llegim un llibre plegats i apareixen informacions que no sabia, sol expressar-ho amb "andaaa, eso no lo sabía". Gaudeix molt de conèixer aspectes nous dels animals!

Mostra una gran consciència ecològica i de cura dels animals (sobretot petits insectes) que hem pogut tenir a l'escola, recordant altres vegades als companys/es la necessitat de cuidar als animals i plantes.

Durant aquest curs s'ha trobat amb un espai Darwin exterior nou que li ha obert la possibilitat de poder combinar moments de joc simbòlic amb animals amb un diàleg incorporat (sovint amb els cocodrils amb en W o les moneies amb n'A) a la vegada que engrescar-se posant a prova un equilibri nou per a ell, botar sortejant obstacles...o també gaudint dels elements naturals del mateix.

VANDANA SHIVA

"A l'espai Vandana Shiva els nins i nines exploren les possibilitats del seu propi cos; observen i experimenten l'entorn natural i reproduïxen situacions de la vida quotidiana a través del joc simbòlic."

En M a l'espai Vandana Shiva gaudeix dels jocs de moviment (córrer, botar, bicicletes, jocs d'equilibri amb els pedals vermells, castell...) on ha anat assolint més destresa i seguretat pel que fa al control del seu propi cos.

Però també troba els seus moments de calma jugant a la cuineta més concentrat, cercant animalets, cavant, dibuixant a les pissarres així com amb les grans construccions amb palets i troncs on és capaç d'estar llargues estones imaginant històries.

Durant aquest curs ha començat a prendre consciència de què des de la calma pot aconseguir allò que vol, i altres vegades sol·licitant una petita ajuda. Aquest fet fa que minvi la frustració i vegi que és capaç de fer moltes coses per ell mateix).

S'ha observat, cada vegada més, una acceptació de les seves limitacions, fet que li fa reflexionar sobre si pot cercar una altra alternativa. Es mostra molt exigent amb ell mateix i això fa que no pugui veure les seves capacitats.

Quan el moment de frustració ha passat amb l'acompanyament de la figura adulta, comença a ser capaç de verbalitzar els sentiments que li ha provocat aquella situació que no li ha agradat.

Mostra capacitats per dur a terme les propostes de manera conjunta, tenint en compte les aportacions dels altres, sense submissió ni domini, si bé quan considera que hi ha una acció no adequada per part de l'altra persona perquè per exemple desmonta alguna cosa que estava fent, llavors s'enfada bastant i s'estima més continuar sol el joc.

AUCOUTURIER

"El treball a l'espai Aucouturier és acompanyar els infants en la formació del concepte d'exploració i descobriment del propi cos, l'estructuració de l'espai, l'evolució del joc a partir de divertides situacions i materials."

En M gaudeix i demostra gran interès per l'espai Aucouturier.

Es mostra actiu i participatiu tant a l'hora de realitzar l'escalfament, tirar la torre, com participar de les diferents propostes de psicomotricitat.

Explora les grans possibilitats i capacitats del seu cos i és capaç de combinar molt bé moments més

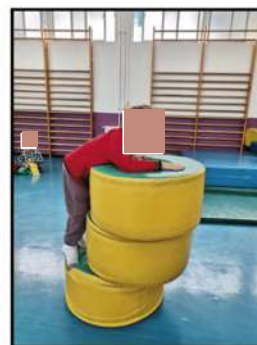

tranquils (creant escenaris més simbòlics, com per exemple la construcció de cases), amb altres amb gran descàrrega motora de forma molt ben equilibrada.

Aprofita bé les diferents activitats, passant d'una a l'altra quan ja ha experimentat els objectius de l'anterior. També mostra entusiasme davant noves propostes i preparacions que li permet descobrir el nou espai ràpidament.

Es mostra molt autònom a l'hora de fer les activitats que es proposen. Quan té algun dubte, no té cap problema en adreçar-se a l'adult per resoldre els que pugui tenir.

Estableix comunicació i conviu adequadament amb un grup de companys més o menys estable. Sempre sol jugar amb en W però en cas de que no hi sigui principalment juga amb en J A i F. Accepta i respecta les regles i normes i les compleix així com també mostra sentiment de justícia.

BROCA I WERNICKE

"A l'espai Broca i Wernicke els infants tenen la possibilitat d'emprar la llengua com un instrument de comunicació, de representació, aprenentatge i expressió mitjançant diferents materials i jocs".

En M a Broca troba un espai on treballar el llenguatge a través de jocs i activitats dirigides i en petit grup. Gaudeix de jocs com la ruleta de camps semàntics, joc " què tenc al cap?", jocs de mímica i onomatopeies, així com amb jocs d'atenció i memòria auditiva i visual.

A través del llenguatge expressa sentiments, emocions, idees, desitjos i fantasies a la vegada que explora i gaudeix de les possibilitats expressives del propi cos. Presenta un bon nivell de llenguatge als camps lèxic-semàntic, morfosintàctic i pragmàtic.

A nivell d'articulació observam algunes substitucions de fonemes (después x "vespués", de x "ve") així com dificultat a algunes síl·labes travades, cosa que no afecta la seva intel·ligibilitat.

Durant el mes de març en M va presentar un breu episodi de manca de fluïdesa de la parla (repeticions de sons v,v,v,ve) o allargar sons n....necessita) amb bloquejos acompanyats de moviments de cara i cos. Aquest episodi va durar dues setmanes i va desaparèixer.

10.4. Annex IV: reculls fotogràfics dels nous formats documentals

“Petits moments de l’infant a la comunitat de petits”

Una història...
N'À i els milpeus

N'À ha iniciat un joc amb el seu company A : mentre aquest li cerca els milpeus, n'À els va passant a un poal.

Els compta d'un en un amb n'À i, després, els tira a terra. Queda observant-los durant una llarga estona. N'À també queda meravellat de veure aquests petits insectes.

Es mostra bastant concentrats observant que alguns milpeus comencen a moure's; altres queden en forma de cabdell. Intenta tocar-los, però retira la mà ràpidament, sembla que li espanten una mica. Quan toca un pega un crit i retira la mà, però continua amb aquest joc.

Amb l'ajuda d'una pala aconsegueix agafar un dels milpeus i se l'emporta a la part posterior d'una bici. Es crea un joc d'equilibri entre l'insecte, la pala i n'À és una tasca difícil fer-lo pujar! Però els moviments que emprà són prudents, amb cura i tacte.

Aprenem a...

Tenir cura dels petits insectes i apropar-nos, així, a la natura.

Compartir el joc amb el company i cooperar per a la collida i descoberta dels milpeus.

 ceip Verge de lluc
COMUNITAT DE PETITS. CURS 2020-2021

Una història...

El llit de na V

"*Ésta es nuestra cama*", assenyalava na V, que ha construït un llit amb matalassos i coixins de l'espai Acouturier.

Na N s'uneix al seu llit improvisat i porta un coixí per ella. "*Gracias, N*", li diu a la seva companya.

Una vegada les dues estan tombades, comencen a comptar: "*One, two, three, four, five...*".

Després de xerrar i riure una bona estona, observant també les activitats dels seus companys a l'espai de psicomotricitat, na N diu: "*Hora de ir al sofá!*".

"*Levántate, voy a hacer un sofá*", diu na V, mentre transforma aquell llit en un sofà on poder seure.

Na V es mostra resolutiva en la recerca del seu objectiu de cercar un joc més calmat, tranquil, per compartir amb la seva companya.

"*Tenemos un sofá también*"

Aprenem a...

Representar simbòlicament diferents elements amb els mateixos materials

Col·laborar en l'assoliment d'objectius

Compartir moments amb els companys

 ceip Verge de l'Luc
COMUNITAT DE PETITS. CURS 2020-2021

“Teixint experiències de la comunitat”

